

PIPLERKA

Årgang 19 - Nr 3 1989

NORSK ORNITOLOGISK FORENING
VEST - AGDER

REDAKSJONEN

Redaksjonen:

Finn Jørgensen, Sånum 4500 Mandal. Tlf. 043-62930 (ansv. red.)
 Runar Jåbekk, Jåbekk 4500 Mandal. Tlf. 043-61406
 Ole Aa. Brattfjord, Rundveien 7D 4500 Mandal. Tlf. 043-60238
 Kåre Olsen, Brækne 4563 Borhaug. Tlf. 043-97205
 Tellef Vestøl, Dønnestad 4740 Tveit. Tlf. 042-63541

§§§§§§§§§§§§

Piplierka kommer ut med 4 nummer i året. Abonnementsprisen er kr. 50,- og kan innbetales til bankgironr. 9401 21 50894. Piplierka trykkes i 500 eksemplarer.

§§§§§§§§§§§§

Annonsepriser: Helseide 500,- Halvside 250,- 1/3 side 150,-

§§§§§§§§§§§§

Aktuelle adresser:

NOF - Avd. Vest-Agder
 Postboks 475
 4501 Mandal

Formann: Finn Jørgensen
 Sånum
 4500 MANDAL

=====

NOF - Kristiansand lokallag
 Postboks 4043 Kongsgård
 4602 KRISTIANSSAND S

Formann: Øyvind Fjeldsgård
 Svalåsveien 95
 4645 NODELAND

=====

NOF - Mandal lokallag
 Postboks 196
 4501 MANDAL

Formann: Bernt K. Knutsen
 Asalbakken 14
 4500 MANDAL

=====

NOF - Lista lokallag
 Postboks 171
 4561 VANSE

Formann: Kåre Olsen
 Brækne
 4563 BORHAUG

=====

LRSK - Vest-Agder v/ Leif E. Gabrielsen, Boks 42, 4063 VOLL

=====

Miljøhuset
 Torjusheigt. 7
 4500 Mandal

Postadresse: Boks 196
 4501 Mandal
 Tlf. : 043-60604

Forsidetegning: Flaggspett, Leif E. Gabrielsen

Midtsidene: Sidensvans og makrellterne Foto: Bjørn V. Olsson

LEDERN

Det er skjedd mye positivt i NOF avd. Vest-Agder's favør den siste tiden.

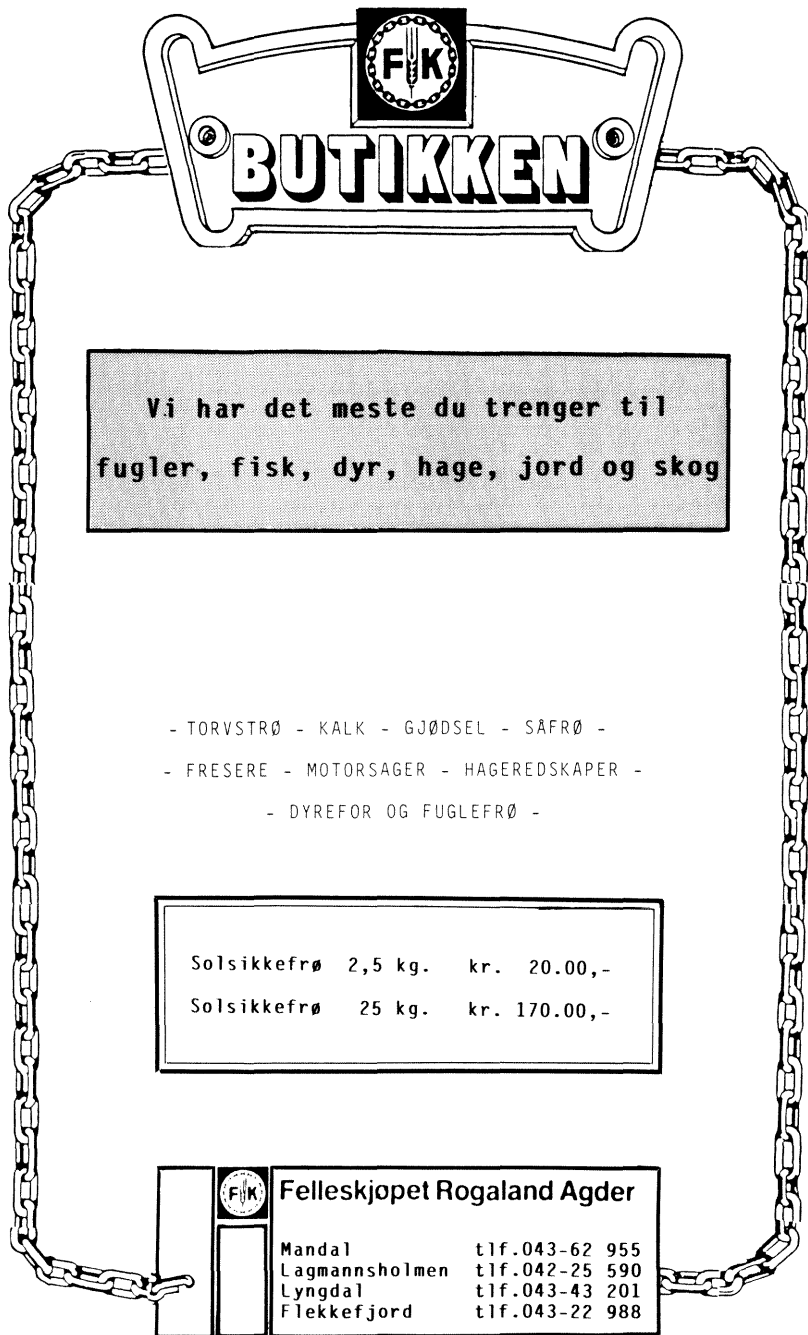
Vi har bl. a. fått oss eget hus sentralt plassert i Mandal sentrum, noe som utvilsomt vil være med å styrke foreningen i dens framtidige arbeid. Her har vi fått etablert kontor, bibliotek, presentasjonsrom med utstillinger og en meget nyttig salong, der praten trolig vil gå langt ut i de små timer. Slik det er nå teller vi kun de timene det ikke er folk på huset - det går adskillig fortere. Se forøvrig omtale inne i Piplerka.

Ellers kom det en foreløpig gladmelding her om dagen. De anmeldte bøndene rundt Nesheimvann Naturreservat hadde fått ei bot på hele 80.000,-. Hvorfor skriver jeg foreløpig gladmelding? Jo, ganske enkelt fordi bøndene har anket dommen, og den vil bli prøvd for retten som første sak av denne type her i landet. Dette vil bli spennende og vi må fortsette å vente.

Alltid må vi vente, og når vi endelig har fått noe gjennom må vi fortsette å vokte. Det er mange eksempler på dette. Nesheimsumpen med oppdyrking i fredet område, Nordhasselvika med brettseiling i fredet område, Nesheimvann med ulovlig jakt + lovlig jakt som strider mot formålet med vernet - alt dette er bare stikkord for de oppgaver vi føler at formålsoparagrafen vår krever at vi følger opp.

Til slutt vil jeg gratulere Lista Lokallag med 20 års jubileet. Dette vil bli omtalt i neste nummer av Piplerka.

Edvin Jørgensen
5/12-89

BUTIKKEN

**Vi har det meste du trenger til
fugler, fisk, dyr, hage, jord og skog**

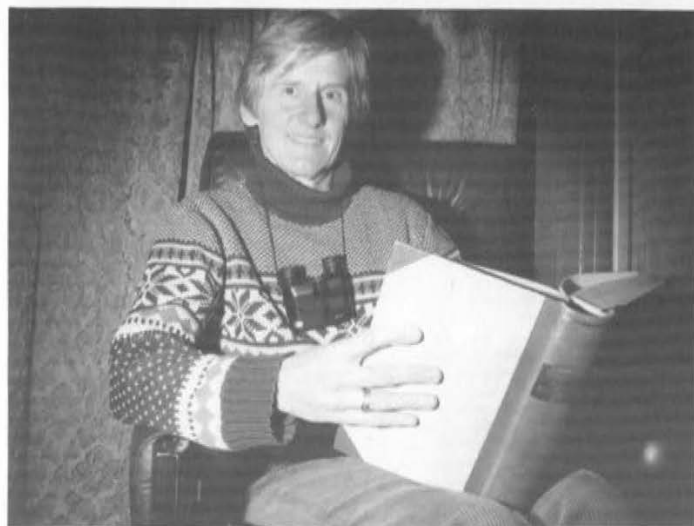
- TORVSTRØ - KALK - GJØDSEL - SÅFRØ -
- FRESERE - MOTORSAGER - HAGEREDSKAPER -
- DYREFOR OG FUGLEFRØ -

Solsikkefrø 2,5 kg. kr. 20.00,-
Solsikkefrø 25 kg. kr. 170.00,-

	Felleskjøpet Rogaland Agder	
	Mandal Lagmannsholmen Lyngdal Flekkefjord	tlf.043-62 955 tlf.042-25 590 tlf.043-43 201 tlf.043-22 988

V I L L E N V E D E L E R

- et portrett -

Av : Ole Aa. Brattfjord

Første gangen jeg ble kjent med det yrende fuglelivet i hagen til Villen Vedeler på Vestre Håland i Mandal, var vinteren 1988. I vinterfugltelling-ruten min har jeg nemlig et stopp-punkt på Vestre Håland - og da jeg vinteren 1988 første gang kjørte ruten, undret det meg stort at det meste av fugl som oppholdt seg i området enten var på vei til eller fra et bestemt hus like i nærheten. Og ikke nok med det, her kunne jeg endatil krysse av både kjernebitere og nøttekråker !!!

Nå undrer det meg ikke lenger, for i huset bor nemlig Villen Vedeler.

Villen er opprinnelig født i Bergen. Men allerede 7 år gammel flyttet hun til Drammen, hvor hun også vokste opp.

Etter artium i 1961 fikk hun jobb i Oslo som jernbane-fullmektig i NSBs hovedstyre.

I en årrekke fristet hun hybel-tilværelsen som "bydame" i Oslo - og eneste befatningen hun i blant hadde med natur og fauna var søndags-turene i Maridalen og ved Østensjøvannet. Men noen spesiell interesse for natur hadde hun ikke tilegnet seg på det tidspunktet. Det kunne vel neppe falle henne inn at hun om noen år skulle farte verden rundt for å se på fugl, og at hun om noen år skulle gjøre seg bemerket som fugle-fotograf over det ganske land - hun som knapt visste bak/fram på et kamera.

Men skjebnens veier er det som kjent ingen som kjenner. Og nettopp skjebnen ville ha det til at Villen Vedeler etter 14 år som "bydame" ved en ren tilfeldighet skulle treffe Trygve Kile på Paviljongen i Oslo en sommerdag i 1975.

Deretter ble det helge-besøk hos gårdbruker og lærer Trygve Kile på Vestre Håland hver bidige helg - det kunne hun nemlig tillate seg siden hun som NSB-ansatt fikk gratisreiser på toget.

Ble "bondekjerring"

I 1976 bestemte hun seg like godt for å flytte til Mandal å bli "bondekjerring" på Vestre Håland. Giftemål ble det i 1977.

- Da måtte jeg lære meg å pløye, plante kål og på beste måte opprettholde driveplikten. Gården ble nemlig i hovedsak min oppgave siden Trygve hadde mer enn nok å gjøre som lærer, forteller Villen til "Piplerka".

- Og det var Trygve som vekket fugle-interessen hos deg ?

- Trygve var naturfaglærer, og hadde helt siden guttedagene vært interessert i fugl og natur. Allerede første tiden på Håland ble jeg imponert over fuglelivet rundt huset. Trygve føret regelmessig, og han hadde endatil fått flere fugler håndtamme - for meg som kom fra byen var det imponerende å se hvordan meisene åt av hånden til Trygve. Så man kan godt si at det var Trygve som gjorde at jeg ble interessert i fugl, sier hun.

Villen forteller videre at Trygve også drev aktivt med super 8 på den tiden, og at hun således fikk benytte hans Konica speilrefleks-kamera. Med det tok hun sine første fuglebilder. Hjulene var begynt å rulle.

Til øst Afrika

Men det er ikke bare fuglelivet på Vestre Håland som har fascinert Villen. Allerede i 1976 dro hun og Trygve på sin første utenlandstur. Den gikk til øst Afrika. Nærmere bestemt til Kenya, Tanzania og øygruppen Seychellene.

- Fra denne første utenlandsturen husker jeg svært godt den nydelige silketernen. En alldeles prektig fugl, sier Villen.

Men det skulle bli mer fremmed fugle-fauna i årene framover. I 1977 stod Gambia for tur. Dette var en tur i regi av NOF, og reiseleder den gang var avdøde Gunnar Lid.

I 1978 gikk turen til Sri-Lanka. Også dette en tur i regi av NOF.

Villen og Trygve har også lagt Amerika for sine føtter. I 1978/79 brukte de åtte måneder på å reise over Statene. De reiste i en Van, og fikk med seg det meste av USA i tillegg

Bildet over: Silketerne fotografert på Seychellene i 1976.

Bildet under: Håndtam granmeis. (Begge foto Villen Vedeler)

til en liten "flik" av Canada. En fantastisk tur ifølge Villen, og det tror vi så gjerne.

- På denne turen var vi også innom Galapagos-øyene. Vi feiret faktisk julaften på Galapagos, en spesiell opplevelse. En uke benyttet vi der, og da dro vi fra øy til øy - vi reiste med båt om natten og kunne dermed stige i land på en ny øy hver morgen, forteller Villen.

Etter denne turen ble det slutt på utenlands-farten for å se på fugl og natur. Nå begynte lirekasse-interessen å ta overhånd, og sin første tur med lirekassen hadde Villen og Trygve i begynnelsen av 80-årene. Den turen gikk til Vest-Tyskland.

- Ingen "krysser"

- Men det måtte utvilsomt bli noen tusen "kryss", som vi sier, i løpet av alle disse utenlandsturene ?

- Åja, vi fikk med oss mange flotte fuglearter. Nå er ikke jeg noe større interessert i å drive "kryssing", så jeg vet faktisk ikke hvor mange forskjellige arter jeg har sett i løpet av disse årene. Jeg har jo "krysset" av i bøkene for de arter jeg har sett i årenes løp, men jeg har aldri telt over. Noen tusen er det sikkert, sier hun og kaster et blick i retning reolen med fugle-litteratur. Vi følger blikket og blir straks imponert over den solide samlingen. Hyllene formelig bugner av fuglebøker og oppslagverk om emnet i alle varianter - både engelske og norske.

- Der har vi "familie-bibelen", smiler hun, og vi regner straks med at det er Haftorn hun snakker om. Men nei, hun strekker armen forbi Haftorn, og drar i stedet ut Løvenskiold.

- Drømmer omAustralia

- Nå er det ti år siden siste fugle-turen til utlandet, kribler det ikke litt i reiselysten nå ?

- Det har det gjort lenge. Det er fantastisk gøy å reise og å oppleve nye ting. Skulle jeg reist noe sted nå, så hadde det blitt Australia. Det er liksom "drømmeturen" det. Men det er vanskelig å realisere. Det er en del ting som ikke gjør det så lett lenger å bare reise når man får lyst, blant annet et par katter.

- Et par katter ? Hvordan i all verden kan du holde katt med det yrende fuglelivet som er rundt huset her ?

- Egentlig er jeg ikke så glad i katter, men de to vi har nå er spesielle. De er jeg glad i. Men jeg sørger for å holde dem i bånd om dagen. De har også eget kattehus utenfor. Men om kvelden, når mørket har senket seg, så slipper de ut på egenhånd. Den eldste er faktisk 12 år nå, så hun er både giktisk og hårløs på buken, smiler Villen - og husker med ett på at hun har glemt å slippe inn kattene for natten. Ute pisker regnet mot ruten, og Villen styrter mot ytterdøren.

- Stakkars små, sier hun, og klapper to våte katter som kommer malende over dørstokken med kurs for matskålen.

Håndtamme fugler

- Du har jo blitt "berømt" for dine fugl på hånden-bilder. Hvordan går du egentlig fram for å få fuglene håndtamme ?

- Det viktigste er å ha noe godt som fuglene setter ekstra stor pris på, og deretter må du ha god tålmodighet. Det hele begynner med at jeg kaster peanøtter til meisene, og etterhvert som de får smaken på godsakene kaster jeg nøttene

kortere og kortere ifra meg. Til slutt spiser de rundt føttene mine, og da varer det ikke lenge før de gladelig spiser av hånden. Men dette krever tid og tålmodighet. Det er ikke gjort på et par timer å få for eksempel meiser håndtamme - det er snakk om et par dagers intensiv jobbing. Men så får man da også en fantastisk lønn for strevet, smiler hun.

Fugle-fôringen har etterhvert blitt Villens store glede, i tillegg til de vel 50 fuglekassene av ulik størrelse som henger rundt omkring på den 100 mål store eiendommen.

Og det er anselige mengder fôr Villen bruker i løpet av ett år - for hun fôrer som oftest hele året rundt, men selvsagt ikke i så stor målestokk i sommer-halvåret. I løpet av året går det gjerne med 200 kilo solsikkefrø i tillegg til store mengder talg, brød og nedfallsfrukt - samt peanøtter.

Og-det er ikke så rent få fugler Villen har fått håndtamme ved hjelp av peanøtter. Av de 20-25 artene eller mer som i løpet av vinteren holder seg i og rundt Villens hage, har hun klart å få et åtte-talls arter håndtamme. Vi nevner i fleng granmeis, kjøttmeis, spettmeis, svartmeis, løvmeis, blåmeis, dompap og nøttekråke.

Håndtamme nøttekråker !!

- Nøttekråke !!!?????

- Ja, det var en utrolig følelse da jeg i fjor vinter klarte å få to nøttekråker håndtamme. Jeg gikk fram på samme måten som med meisene, men benyttet hasselnøtter som lokkemat. Det holdt seg fire nøttekråker rundt huset, og i løpet av en ukes tid klarte jeg å få to av dem håndtamme - de kalte jeg for Sofie og Mette. Men du kan tro jeg måtte jobbe hardt for å klare det. Tålmodigheten ble satt på prøve mer enn en gang, forteller hun.

Bildet over: Trygve Kile med nøttekråke Sofie på hodet

Bildet under: Generasjons-konflikt - en kjernebiter-unge kranbler med sin far. (Begge foto Villen Vedeler).

Motstående side: Håndtam nøttekråke i Villens hage vinteren 1988. (Foto Ole Aa. Brattfjord/Villen Vedeler).

- Du har også hatt en håndtam svartmeis i en årrekke vet jeg ?

- Det er åtte år siden svartmeisen "vimsemann" ble håndtam. I fjor var det åttende vinteren på rad at han kom, og da hadde han med seg "vimsemor" som også ble håndtam. Og det var et gledelig gjensyn da "vimsemor" her om dagen uten forvarsel plutselig satt på hånden min igjen. "Vimsemann" har jeg ikke sett noe til enda, og jeg er redd for at jeg har sett han for siste gang. Det er litt vemodig, men slik er det bare. Tenk åtte år - den svartmeisen var litt av en olding.

Kjernebiteren

- Du har også et spesielt forhold til kjernebiteren, NOF-Mandals emblemfugl ?

- Selv er jeg overbevist om at det er jeg som har forårsaket kjernebiter-bestanden i Mandal. Den første kjernebiteren dukket opp i hagen vår 29.november 1981. Vi sprengførte den vinteren med håp om at fuglen skulle hekke i området. Vi ventet hele sommeren spent på at den skulle komme tilbake med unger, men det skjedde ikke. 14.desember 1982 dukket det derimot opp 10 stykker. Vi matet kontinuerlig og sørget for at de aldri manglet nok frø. Og tenk, den 15.juni 1983 så vi kjernebiter-unger i gullregnen vår - det hadde lyktes, kjernebiteren hadde hekket i området. Du kan tro vi var stolte da. Og siden den gang har vi hatt besøk av kjernebiter-familier i hagen hver vår og sommer. Men til nå har vi aldri klart å finne reiret, sier Villen som gleder seg stort over den kraftige bestands-økningen av kjernebitere i Mandal siden den første dukket opp på Vestre Håland i november 1981.

Foto-interessen til Villen ble vekt samtidig med fugle-interessen. Og opp gjennom årene har hun gjort seg bemerket

med en rekke blinkskudd. Hun er mye ute i felten med foto-utstyret, og det er noe som gir resultater. Hun har vunnet en rekke foto-konkurranser, og har regelmessig bilder på trykk i ulike blad og magasiner. Det hun selv er mest stolt av er 1000-lappen hun vant i Det Nyes fotokonkurranse i 1983. Motivet "tørst kråke" er trolig kjent for de fleste.

Villen farter også en del rundt til ulike foreninger og lag for å vise bilder. Hun har blant annet fast avtale med Heslandsheimen, hvor hun har lysbilde-kveld en gang i uken.

Enslig svale

- Du har også vært aktiv i NOF-Mandal siden starten i 1978 - hvordan føles det å være enslig jente i denne, unnskyld at jeg sier det, "gutteklubben" ?

- Jeg syns ofte det er frustrerende at det skal være så vanskelig å få jenter til å interessere seg for fugl. I England, Amerika og en rekke andre land, er det ofte jentene som i flertall. Jeg husker selv da jeg var i Amerika - da var det ikke uvanlig å støte på gamle damer som var helt fugle-gale. Og de hadde virkelig greie på sakene også. Men her i Norge virker det helt håpløst. Jeg har prøvd noen ganger å ta med meg venninder på møte-kveld i fugleforeningen, men det har jeg gitt opp. Jeg føler meg som en enslig svale, og det kommer jeg sikkert til å forbli. Jeg stortrivst i alle fall i miljøet, og holder ut, smiler hun. Villen understreker at hun også er imponert over kunnskaps-nivået til den yngre garden i NOF-Mandal.

Villen Vedeler
og ringmerking

- Hvordan er forholdet ditt til ringmerking ?

- Jeg har vel egentlig ikke noe forhold til det. Jeg skjønner veldig godt at ringmerking er nødvendig og syns de som holder på med dette gjør en flott innsats. Men selv kunne jeg ikke klart å holde på med dette, det ligger ikke for meg. Så lenge ringmerkingen blir drevet forsvarlig syns jeg det er helt i orden, men man må passe på at ikke konkurranse-mentaliteten skyver til side hensynet til fuglene. Det må nemlig alltid komme i første rekke, og dette er det opp til de eldste ringmerkerne å sørge for at blir gjort. Men mine fugler skal ikke ha ring rundt benet, det er helt klart, sier Villen Vedeler.

- Ønskedrøm ?

- Drømmen er å få en kjernebiter håndtam. Det ville vært en stor opplevelse. Men jeg har liten tro på å klare det. Kjernebiterne liker helst solsikkefrø, og det flyter jo hagen over av hele tiden - men det ville vært flott å få en kjernebiter på hånden en gang i tiden, sier hun.

Neste side: " Tørst kråke " - et av Villens mest kjente bilder, og et av hennes største " blinkskudd ".

DA SETESDAL LOKALLAG DRO PÅ MANDALSBesøg

Den 5.mai i år satte 6 ornitologer fra Setesdal lokallag kursen mot Mandal og medlemsmøte i Mandalshallen.

Dette var møtestedet for en lenge planlagt helgetur til Mandal og Lista-traktene. Forventningene var på topp.

I Mandalshallen ble vi svært godt mottatt. Her hygget vi oss med boller og brus, konkurranse, tavleutgave av "siste nytt", Marokko-bilder og sist men ikke minst, siste utgave av "Piplerka" - rykende fersk fra trykkeriet.

Vi ble imponert over aktiviteten i foreningen, og over det gode frammøtet.

Etterhvert som lista over sjeldenheter på tavla ble lenger og lenger, ble ikke vi mindre imponert.

Men etter en hyggelig kveld måtte vi til slutt bryte opp. Ferden gikk nå videre til Lista og Fuglevika. Været flott, men som vanlig på Lista, så var vinden kraftig. Det var den også neste dag da vi reiste ut til Nesheim for å sjekke nettene som Ole (Brattfjord) og Nils Helge (Lorentzen) hadde satt opp i mørket kvelden før. Noen løvsangere, 1 gransanger, 1 jernspurv og 1 svarttrost ble dagens fangst. Noen av oss var også så heldige å få et glimt av en myrhauk som fauk over krattskogen i området.

Ute ved fyret møtte vi resten av Mandalsgjengen. Vinden må ta skylden for at vi ikke fikk se noe nevneverdig der.

De fem steinvenderne som fløy forbi er vel det som huskes best herfra.

Bildet over: Ved Slevdalsvann ventet setesdøler og mandalitter forgjeves på sivhauken.

Bildet under: Erling Åsland har tatt seg en blund ved gråspett-lokaliteten. (Begge foto Ola J. Tveit).

Sivhauk og gråspett

Vi hadde håpet å få se sivhauken ved Slevdalsvann, selv om det var tidlig ennå. Men nei, så heldige var vi ikke. Derimot fikk noen av oss skimten av 3-4 stillits før de blåste bort med vinden.

Etter dette ble vi guidet ut til et edelløvskog-reservat på veien mot Åpta. Her var et gråspettreir høydepunktet.

Men det var sannelig også deilig å komme i ly for vinden og bare nyte den fine sola også. Utsikten var upåklagelig, og av matpakkene forsvant hver eneste smule - ikke minst på grunn av et bokfink-par som så ut til å kose seg like mye som oss i vårsola. Dessuten poserte de villig for ivrige fotografer.

Grågås ved Hanangervann

Neste stopp ble Hanangervann. Et grågåskull vekket litt oppmerksomhet blant setesdølene. I Setesdal er det jo ikke mange fuglene som har unger på denne tida. Hettemåke-kolonien på nære tusen par var også gjenstand for beundring fra oss setesdøler.

En grasbakke med god utsikt over vannet ble funnet godt egnet for en liten siesta. Samtlige fuglefrelste (unntatt noen konglekrigende mandalitter) fant tiden inne for en liten blund.

Etter dette avbrekket i fuglekikkinga kjørte vi ut til sjøen igjen. I Havika var det ikke lett å finne ly for seg og teleskopet, men en gråstrupedykker samt noen sjøorrer og haveller ble i alle fall observert mellom bølgetoppene.

Bildet over: Ole Brattfjord og Osmund Breistøl nyter
vårsola.

Bildet under: På tur i NOF - Mandals båt. Fra venstre:
Runar Jåbekk, Ola J. Tveit, Lars Breistøl og kartleser
Arild Breistøl. (Begge foto Terje Lislevand).

Tilbake i Fuglevika ble vi overrasket av en engelsk gulerle. Det var snadder for såerle-vante setesdøler. Og mer snadder ble det, i ordets rette forstand, for ute på sjøen lå en flott snadderandrik og koste seg i vårsola.

Snart reiste mandalittene tilbake til Mandal, og vi var alene igjen i Fuglevika. En kveldstur til Slevdalsvann ga ikke noe nytt resultat (i form av sivhauk). Klokka 21.00 var det stille i hytta - vi skulle tidlig opp neste dag.....

Båttur i Mandal

Klokka var åtte på søndagsmorgen da vi var på avtalt møteplass i Mandal - det vil si utenfor Mandalshallen.

Nå skulle vi på båttur i NOF - Mandals nyanskaffede båt. Men før vi kom så langt fikk vi sett en del kjernebitere. Dagen åpnet altså særdeles bra.

Runar og Ole hadde satt av tid til å ta oss med i foreningsbåten ut til ytre Mannevær.

Motoren virket noe morgengretten, men snart var vi ute på sjøen. Og det gikk ikke så lang tid før Runar fikk øye på nok en godbit for oss, nemlig en lomvi. Det var vanskelig å bruke kikkert i bølgene, men vi kom til slutt såpass nærme at kikkert ble unødvendig.

Med fast grunn under føttene igjen, var det godt å få seg noe mat. Vi fant et lite fjell som ga god ly mot vinden, og her kunne vi nyte skjærgården i all sin prakt.

Tjelden hadde egg like i nærheten, og etter en stund fløy også en ærfugl-mamma forferdet av eggene da vi tråkket reiret dens for nær.

Avslapning i Fuglevika. Bildet over viser fra venstre
Ola J. Tveit, Osmund Breistøl, Erling Åsland, Lars Breistøl
Arild Breistøl. Under: John NØdeland, Joachim Johannessen
Nils Helge Lorentzen. (Begge foto Ole Aa. Brattfjord).

Tyvjo og vintererle

Det hadde blitt en del snakk om tyvjo på turen. Men da den plutselig dukket opp ute på sjøen, kom det som en positiv overraskelse på oss alle.

Svært fornøyde med turen var vi da vi trådte i land igjen. Mye nytt var det blitt, og mer skulle det bli. For Runar og Ole foreslo å stikke innom en vintererle-lokalitet på hjemveien.

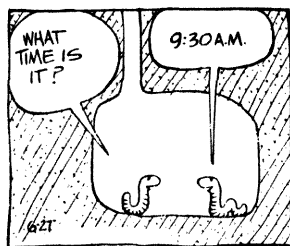
Og vintererlen dukket opp "som avtalt", med nebbet fylt av godsaker til ventende unger et eller annet sted like i nærheten.

Det var sannelig et verdig punktum på den helgen.

Vi som var med på turen fra Setesdal var: Ola J. Tveit, Erling Åsland, Lars Breistøl, Osmund Breistøl, Arild Breistøl og Terje Lislevand.

Vi takker Mandal lokallag, og da spesielt Ole og Runar, for å ha lagt forholdene til rette for oss slik at vi fikk mange fine fugle-opplevelser denne helgen i mai 1989.

Terje Lislevand

NOF - Mandals tur til Møsvatn

Telemark 29/6 - 2/7 - 1989

Tor Egil Høgsås

I regi av Mandal lokallag har det ikke blitt arrangert fjellture siden vi slet ut skosåler på Atlasprosjektet. Det har imidlertid vært en kraftig tilvekst av medlemmer, og mange av disse hadde aldri vært på noen fjelltur. Bare det at svært mange aldri hadde sett fjellrype bekreftet dette faktum. Vi har som regel hatt en tur til Danmark eller Sverige hvert år, men i år tilsa ikke økonomien at vi burde trekke utenlands. Årsaken var et båtkjøp som klubben hadde gjort. Men det hersket lite tvil blant medlemmene om at Møsvatn var en god erstatning.

Planleggingen av turen startet tidlig, og Runar ble utnevnt til feltsjef. Han utarbeidet en slagplan etter å ha konferert med personer som var kjent i området. Jarle ble utnevnt til proviantsjef, en oppgave han tidligere har mestret med glans.

Samling ved hyttene i Vierli. Foto: Finn Jørgensen

Så kom dagen for avreisen. Torsdag ettermiddag kl.16.00 var parkeringsplassen ved Mandalshallen full av ornitologer (23 i tallet), teleskoper, kikkerter, fotovesker og ryggsekker. Stemningen var til å ta og føle på. Her ble det snakket om lappscurv, svømmesnipe, fjelljo, trane m.m. Nå var oppmerksomheten rettet mot fugl. Med fjorårets tur til Gunnarsvann friskt i minnet, var de fleste også fast bestemt på at myggen skulle møte hardere motstand i år. På den ovenfor nevnte turen kunne bl.a. undertegnede rapportere om mye fugl og 50 myggstikk på storetåa (eller hvor det nå var). Dette skulle ikke gjentas, så myggfester i diverse illeluktende utgaver, nok til å legge Hardangervidda øde, var hamstrøt.

Rent bortsett fra at en kiosk i Setesdal ble tømt for kvikklunsj var oppturen u dramatisk, og tross store mengder drops ble ingen merkbart bilsyke. Da vi ankom Vierli fjellstue hadde vi kjørt 32,5 mil. Vi fikk i løpet av kort tid innstallert oss på de tre hyttene vi hadde leid, og her kunne vi notere oss komfort

Jarle slapper av etter en anstrengende dag - eller var det natt?
Foto: Finn Jørgensen.

Gjenngen krysser Høndle. Foto: Finn Jørgensen.

som varmt vann og dusj. Hyttene hadde også til alt overmål både oljefyr, el.fyr og peis, noe vi etter hvert satte stor pris på. Vi hadde jo forflyttet oss fra solrike Mandal med 26 grader C i skyggen til dette isødet med -2 grader C. Men det ble fort varmt nok i hyttene, og etter et måltid og litt planlegging kom vi oss i seng.

Kl. 06.00 neste morgen led gongongen. I dag var det en fjelltur som sto på planen. Etter at frokosten var fortært satte vi oss i bilene og kjørte i retning Rjukan. Vi forlot imidlertid allfarvei og kjørte opp Hjordalen. Denne veien ble en prøvelse for sjåførere med lave biler.

Ved enden av veien tok vi beina fatt innover fjellviddene. Mange av de vanlige artene dukket etter hvert opp. En gjøk lurte oss også et øyeblikk med en småspoveligende lyd. Etter en drøy times gange tok vi den første pausen. Noen enkeltbekkasiner ble skremt opp, og håpet om dobbeltbekkasin steg stadig, ettersom den var sett i området tidligere. Men ettersom dobbeltbekkasinen uteble fikk vi kose oss med ei snøbyge i stedet. Noen bekker ble også passert til enkeltes store for-

tvilelse. Men noen hundre meters ekstra gange gjorde jo ikke så mye, vi andre hadde jo tid til å vente på disse "fot-turistene". Prisen på "vanntette" militærstivler sank betraktelig etter at et par bekker var tilbaketrukket. Like fort som "fot-turistene" tok oss andre igjen begynte vi å gå, dette ble ikke godt mottatt.

Et par ganger traff vi elg mens vi gikk, men ingen reinsdyr ble observert. Turens første lappspurvpar ble viet stor oppmerksomhet, men av hensyn til fuglene gikk vi ganske raskt videre. Fugler som fjelljo, fjellrype og snøspurv var målet oppe i høyden (snaufjellet). Vi gikk og gikk, og en heilo ble skremt av et reir inneholdende fire godt kamuflerte egg. Endel heipiplerke, sivspurv og gråtrost ble observert. Noen flere lappspurv samt en blåstrupe ble også sett.

Men også en fjelltur må ha en ende, og vi fant det etterhvert rimelig å snu. Men enkelte av turdeltagerne var fast bestemt

Jan Petter Ramstad

Foto: Finn Jørgensen

Matpause. Foto: Finn Jørgensen.

på at fjellet ikke skulle forlates uten at fjellrype var observert. De nærmeste fjelltoppene som overskred 1.200 meter ble utpekt som aktuelle mål. Dermed skar "rypejegerne" ut mens vi andre nøyde oss med kaffekoppen og ei svømmesnipe med tre unger i en liten pytt. Det virket øyensynlig som om de hadde draget på dette med rypejakt selv om resultatet uteble. Det varte ikke lenge før fjelltoppene var et tilbakelagt stadium.

Nå hadde vi kun en fjelltopp igjen før bilene skulle inntas. Før denne toppen var passert kunne vi notere ringtrostreir, heiloreir, fjellvåkreir og dvergfalkreir med tre unger som ble ringmerket. Det ble til alles store begeistring også sett tilsammen 3-4 individer av fjellrype. Både fjellrype og lirype ble av noen observert samtidig. Deretter bar det ned til bilene og videre hjem til pølse og potetstappe. Om kvelden ble det også sammenkomst på ei av hyttene hvor bl.a. artsliste ble skrevet. Artslista for denne dagen kom opp i 41 arter. Noen av de mest hyperaktive holdt det gående en stund utover natta, og for mange av dem kom nok morgenen ubehagelig fort.

Også denne dagen startet med frokost og smøring av nistepakke. Dagens ekskursjon var bestemt til Møsvannstangen, et område

som sikkert hadde fått sitt navn fordi det lå som en utstikker i Møsvatn. Ute på tangen fantes det områder med ferdselsforbud, så derfor var det tryggest å holde seg til stier og veier. Det ble mange fugleopplevelser da vi beveget oss innover området. Lappspurv og blåstrupe sang tett innover, og enkelte heiloer varslet. Enkelte svømmesniper ble også sett i noen pytter, men mer spesielt var nok ei myrhawk hunn som ble skremt opp. Denne ble fulgt en stund, men noe hekkeoppførsel ble ikke vist. Det ble også sett to traner denne dagen av folk fra NDF-Telemark.

Stort sett hele dagen gikk med til å studere fuglelivet i området, og det brakte med seg mange opplevelser. Noe av det som kanskje overrasket oss mest var den store tettheten av lappspurv. Å si noe eksakt om antallet er vanskelig, men det var trolig ingen avstand mellom revirene. Et annet overraskelsesmoment var at myggen nærmest uteble, så vårt velholdte lager med myggspray o.l. forble nesten ubrukt. Den totale artslisten denne dagen ble 56 arter.

Arnfinn Henriksen og Runar Jåbekk. Foto: Finn Jørgensen.

Marius Asp med proviantlageret i orden. Foto: Finn Jørgensen.

Etter dagens strabaser måtte de som hadde håpet på en fredelig kveld bare resignere. Det var lite en kunne gjøre med 10-12 hyperaktive 12-16 åringer. Nye partier med snop var også innkjøpt. Utover kvelden gikk det sport i å spise Dent, for så å gjøre tilværelsen ubehagelig for romkameratene (uoffisielle meldinger tilsa at dette hadde større effekt enn ertesuppe). Men vi skulle tidlig opp neste morgen, så kl. 02.00 ble sistemann "kneblet og lagt".

Søndag morgen var det vel enkelte som begynte å merke at turen tappet dem for krefter. Men dagens program var heldigvis ikke av det mest anstrengende. På hjemveien skulle vi innom Bø i Telemark for å se etter jerpe. Runar, som selv hadde bodd der mens han gikk på skole, kjente til noen aktuelle lokaliteter.

Vel fremme i Bø stimte 23 ornitologer oppover en sti i håp om å få se jerpe. Flere metoder ble tatt i bruk for om mulig å få sett den. Noen prøvde seg med kassettspiller mens andre organiserte "jaktlag". Disse organiserte seg i lange rekker for deretter å finkjemme skogen. I sin iver etter å finne jerpa mistet noen om ikke retningssansen, så ihvertfall oversikten over hvor de var i skogen. Men også disse dukket

etter hvert opp igjen. Etter at skogen var blitt snudd opp ned i lengre tid ble det en kort rådslagning. Runar foreslo et siste forsøk i et område litt lenger inne i skogen, der han tidligere hadde sett jerpe. Vi bestemte oss for å prøve der før vi ga opp. Endelig fikk vi lønn for strevet. Runar kom over ei jerpe med hele ungeflokken på slep. Samtlige turdeltagere fikk beskue den voksne jerpa, og en jerpeunge ble fotostjerne for en dag. Vi forlot imidlertid området raskest mulig for ikke å forstyrre familielivet for mye.

På hjemturen ble det sett en hortulan fra en av bilene like før Skien. Fra en annen bil kom det inn melding om en fasan, også den på strekningen Ulefoss - Skien. Vel hjemme i Mandal søndag kveld kunne vi bare konstatere at turen hadde vært av det vellykkede slaget. Alle de fuglene som sto på "ønskelista" ble ikke sett, men det var vel heller ikke å forvente. Turen innbrakte mange fugleopplevelser, og da var jo hensikten nådd.

Roy Hermann Olsen og Thomas Bentsen i full vigør.
Foto: Finn Jørgensen.

NOF - Mandal på tur til Jæren

10. september 1989

Jon G. Noddeland

I høst, nærmere bestemt søndag 10. september, dro NOF - Mandal lokallag til Jæren i håp om å få med seg noen av høstens celebriteter. To biler kjørte bort allerede på lørdagen, en på morgenen og en på ettermiddagen. En knekkand ved Nordsjøvegen, og en meget nærgående og samarbeidsvillig haukugle i Orreparken må nevnes fra lørdagen. Dessuten gav enormt med ender av "alle" slag i Ergavannet anledning til fine studier, selv om det begynte å mørkne. Bilen som undertegnede satt i, fikk overnatte hos sjåførens søster på Bryne, og fikk da stifte bekjentskap med noe som er ukjent for fuglefolk på tur, nemlig vannseng. Det hadde vært sol og fint vær hele dagen, så vi håpet nok på litt mindre sol til neste dag.

Sjøfuglspeiding ved Revtingen. Foto: Runar Jåbekk

Jarle Egset og Ole Aa Brattfjord. Foto: Runar Jåbekk.

Søndag morgen var det opp fra vannsenga og ut i felten. Det tegnet til å bli minst like "fint" vær denne dagen, så en jaktfalk tidlig på morgenen både varmet og hjalp på humøret. En høy sanddyne på Revtangen, med god utsikt utover havet og fjæresteinene ble utgangspunktet for morgenens speiding.

Snart kom resten av NDF - Mandal lokallag anstigende sammen med den andre "lørdagsbilen". Disse kunne ikke melde om noe ennå, men dagen var jo knapt begynt. Det ble speidet intenst utover, innover og bortover, og 3 teist, en fjæreplytt, smålom og storlom, samt en dvergfalk er verdt å nevne. Foruten disse artene ble det jo sett en rekke vanlige, og dette lovet bra for resten av dagen. Det skulle vise seg å holde stikk!

Da all fuglen på dette stedet var "vel i havn og fordøyd", beveget vi oss over jordene til morgenkaffen. Men vi kom ikke så langt. På et piggrådgjerde foran oss dukket det opp en "Emberiza". Den ble bestemt til dvergspurv, og glade og fornøyde gikk alle til bilene, mange med nytt kryss; trodde de!

Noen var nemlig ikke enige i at dette var en dvergspurv, men en lappspurv. Diskusjonen foregikk helt til Joakim, som tok bilder av den, fikk ordnet såpass med økonomien at han kunne bevilge en aldri så liten framkalling. I den siste tiden før framkallingen begynte vi nok å helle mot lappspurv, og da vi så bildene var det ingen tvil. Det var iallefall ingen dvergspurv på bildet.

Nå gikk ferden mot Orreparken, hvor det dagen før ble sett en haukugle. Hele gjengen spredte seg, og det ble snust opp litt av hvert, skulle det vise seg. Etter en stund kom en svart-hvit fugl i bølgelinjet flukt over trærne. Hva annet enn haukugla. Alarmen gikk fra høyden der den ble sett, og folk som hørte ropene tok "beina på nakken" i håp om å få et glimt av den før den forsvant. Et fantastisk syn å se halve Mandal lokallag spurte, noe som svært sjeldent forekommer. Ingen behøvde imidlertid å frykte noe som helst, for uglen bestemte seg for å bli sittende i et tre og bare glo, og utfra mengden av film som gikk med ble det nok noen blinkskudd. Ellers fra Orreparken kan det nevnes: En lerkefalk, ei lappiplerke, myrhauk og flere tårnfalk.

Haukugla i Orreparken. Foto: Ivar Hille.

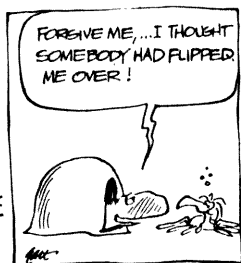
Da vi var ferdige med vandringen, var det på tide med et måltid. En friluftsscene egnet seg ypperlig til dette, vi kunne vel knapt ha det bedre i solsteiken der. Vi summerte opp dagens arter, og det ble litt av et sjokk da det viste seg at vi var kommet opp i ca. 100 arter. Det var jo ennå veldig tidlig på dagen!

Fra Orreparken kjørte vi så rundt omkring ved Orrevannet. Bortsett fra et todekkers fly som drev med akrobatflyvning over hodene våre, var det jo også her noe å se. En stjertand hunn i Orreosen er verdt å nevne. Mens vi satt her, kom Morten Kersbergen kjørende. De hadde nettopp sett ei sitronerle på Sele, og nå var jo veien selvfølgelig ikke lang bort dit. Vi trålet området på kryss og tvers i minst tre kvarter, men uten noen sitronerle, dessverre.

Nå begynte mange å bli sugne på noe kaldt å drikke, og en benesin-stasjon ble raskt oppsporet. Etter mengden av innkjøpt proviant å dømme, skulle en tro mange glømt bort sitronerla de ikke fikk sett. Det var vel vitsen også.

Klokka var nå over tolv, og sola stekte fra skyfri himmel, så de fleste begynte å bli litt daffe og også på fugl nå. Ferden gikk mot Grudavannets utkikkstårn, og vi fant at jordet der egnet seg meget godt for en liten døs, men med god utsikt over Grudavannet. En vandrefalk her ble en god avslutning på dagen, før vi kjørte hjemover ca. kl. 15.00 med 120 noterte arter!

Selv om vi fikk dette store antallet arter, manglet vi endel vanlige, som f.eks. kanadagås, krykkje, rødvingetrost, trekryper, korsnebb sp. og bjørkefink. Så intet tyder på at lista ikke kunne blitt større.....

M I L J Ø H U S E T

- Når drøm blir virkelighet !!

Så har det endelig skjedd. NOF - Mandal lokallag og NOF avdeling Vest-Agder har fått eget hus - " Miljøhuset " i Torjusheigata 7. Sentralt plassert midt i Mandal sentrum.

Etableringen av " Miljøhuset " er en gammel drøm som nå har blitt til virkelighet. Og den som har drømt sterkest om et slikt hus, er nok utvilsomt nestoren blant amatør-ornitologene i Mandal, formann i Mandal lokallag Bernt Kåre Knutsen. Han var da også i første rekke initiativtakeren til " Miljøhuset ".

Formann i NOF - Mandal lokallag Bernt Kåre Knutsen, Runar Jåbekk og Finn Jørgensen fra NOF avd. Vest-Agder på trappa utenfor " Miljøhuset " sammen med lokale støtte-spillere i Mandal. Det er Hilde Witse og Roar B. Christensen fra " Aksjon vi bryr oss " og miljøvernleder i Mandal kommune, Henrik Lund.

(foto: Ole Aa. Brattfjord)

Lokalene i Torjusheigata 7 ble tidligere benyttet av Jan Værps Reklamebyrå A/S, som også eier lokalene som NOF - Mandal lokallag og NOF avd. Vest-Agder nå har leid seg inn i.

- Tidligere har vi i hovedsak konsentrert interessen og aktivitetene om fugl og fugletitting. Men nå ønsker vi å utvide perspektivet, og satse mer generelt på natur- og miljøvern. For alt dette henger sammen. Man kan ikke arbeide til beste for fuglelivet uten samtidig også arbeide aktivt for bevaring av livsmiljø både for fugler, planter, dyr og mennesker. Dette er selve utgangspunktet for den plattform vi ønsker å bygge " Miljøhuset " på, og nettopp derfor har vi valgt å kalle det for " Miljøhuset " i stedet for noe i mer direkte tilknytning til ornitologien, sier Bernt Kåre Knutsen til " Piplerka ".

Når dette leses har allerede den offisielle åpningen av " Miljøhuset " funnet sted. Da har en solid gjeng fra Mandal lokallag med Runar Jåbekk og Finn Jørgensen i spissen lagt ned en solid dugnadsinnsats på huset. I løpet av den måneden som har gått fra leiekontrakten ble underskrevet og til den offisielle åpningen fant sted fredag 1.desember, har det vært folk på huset og jobbet nærmest konstant. Større innsatsvilje og mer pågangsmot skal man lete lenge etter. Men så har det da også gitt resultater. Nå er det innredet både kontor, salong og egen salgsavdeling. En stor del av interiøret er kjøpt for en billig penge på loppemarked og auksjon, og en del er gaver.

I løpet av innkjøringsfasen har det blitt gjort en del fremstøt for å skaffe midler til " Miljøhuset ". Og en del har allerede gitt positive resultater.

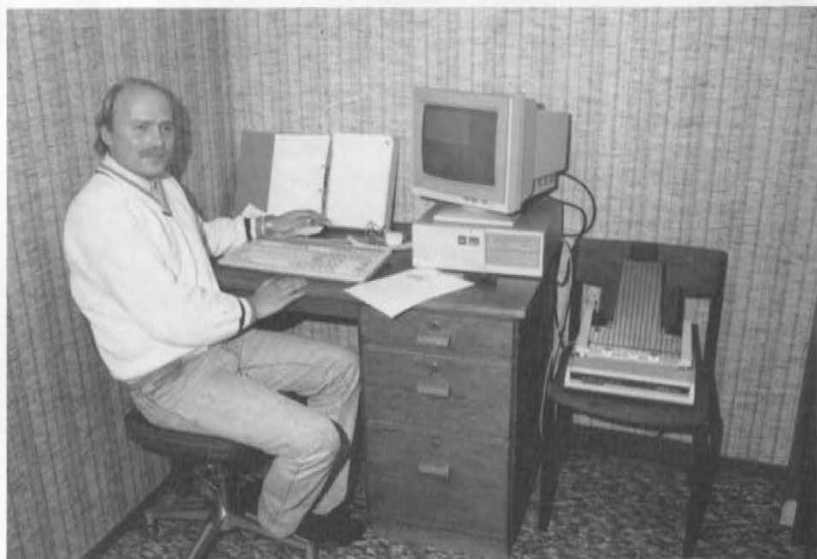
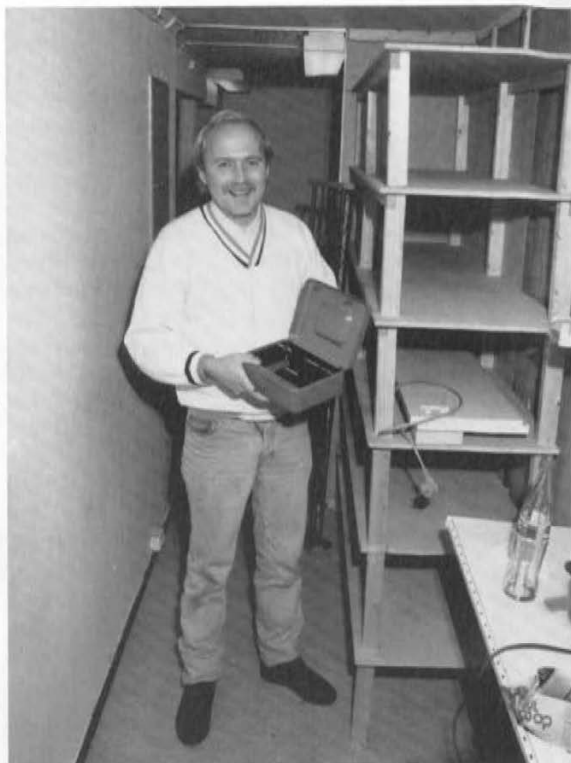
DnC har blitt " Miljøhusets " bank, og derfra har vi fått en solid støtte på 5.000 kroner. Stor velvilje fra bankens side med andre ord.

Fra miljøutvalget i Mandal kommune har " Miljøhuset " blitt tildelt 10.000 kroner til miljørelaterte tiltak i regi av NOF. Disse pengene er halvparten av en " miljøpakke " på 20.000 kroner som Mandal kommune fikk tildelt fra miljøverndepartementet. Forhåpentligvis et årvisst foretagende som vi kan nyte godt av også i framtiden. Stor takk til miljøvernleder Henrik Lund i Mandal kommune for positiv innstilling til dette initiativet.

Finn Jørgensen finner
liten grunn til å
skryte av foreningenes
økonomi (bildet til
høyre)

Det varte ikke lenge
før NOF Vest-Agders
nyanskaffede data-
anlegg kom på plass
i "Miljøhuset".
Her har Finn Jørgensen
funnet seg godt til
rette ved tasta-
turet.

(begge foto: Ole Aa.
Brattfjord)

Også fra Mandal Arbeiderparti har vi fått tilsagn om økonomisk støtte til " Miljøhuset ". Noe vi setter stor pris på, og håper samtidig at andre politiske partier i Mandal som tar miljø-spørsmål seriøst følger opp dette. Alt monner.

Det er også sendt ut søknader om støtte til en stor del av de næringsdrivende i Mandal, og vi venter spent på svarene derfra.

Det må også legges til at Lindesnes avis har gitt fyldig presentasjon av " Miljøhuset " og planene.

Underbruk av NOF-salg

Når aktivitetene på " Miljøhuset kommer i gang for alvor, blir det blant annet hovedkvarteret for de mange aktivitetene og prosjektene som lokallaget og NOF avdeling Vest-Agder driver. Det blir kontor, og redaksjonslokale for " Piplerka ".

Men dette er kun husets ene avdeling. En del er nemlig innredet som salong, og vil fungere som et uformelt treffsted for natur- og miljøverninteresserte i alle aldre. Her er også foreningenes rikholdige bibliotek plassert.

I tillegg er det kommet i stand avtale med NOF-salg i Trondheim om framsalg av NOF-salgs artikler i Mandal. Det vil si at det aller meste som man finner i salgskatalogen fra NOF-salg nå kan kjøpes i " Miljøhuset " - bortsett fra ringmergingsutstyr. Det arbeides også med å få til salg av solsikkefrø.

- I " Miljøhuset " blir det åpent hus i ordets rette forstand. Her blir ingen terskler av noe slag. I begrepet " Miljøhus " legges det svært stor vekt på det sosiale aspektet. Og da

særlig med tanke på at ungdom med interesse for natur og miljø skal ha et sted å møtes - et treffsted med andre ord, understreker Knutsen.

Og et treffsted har det allerede blitt. " Miljøhuset " har nemlig allerede fått en trofast gjeng som nærmest bor på huset.

Planen er imidlertid å ha åpent hus hver torsdag. Dette er en fin dag, siden det da er langdag i Mandals forretninger. Torsdagen er det mye folk på byen, og dermed er mulighetene større for at en god del vil " stikke innom " rent spontant,

enten for å slå av en prat om fugl, natur og miljøvern, eller kanskje for å gjøre en liten handel.

" Miljøhuset " har også fått telefon. Og her må det nevnes at Televerket trådte til med både gratis telefon og telefonsvarer til en verdi av nesten 2.000 kroner. Så nå blir det lest inn " siste nytt " fra fuglefronten i Mandal og Vest-Agder på denne telefonsvareren. Nummeret er (043) 60 604, og det varer nok ikke lenge før dette nummeret er vel kjent for fuglefolk over det ganske land.

Frisk satsing med andre ord av NOF - Mandal lokallag og NOF avdeling Vest-Agder.

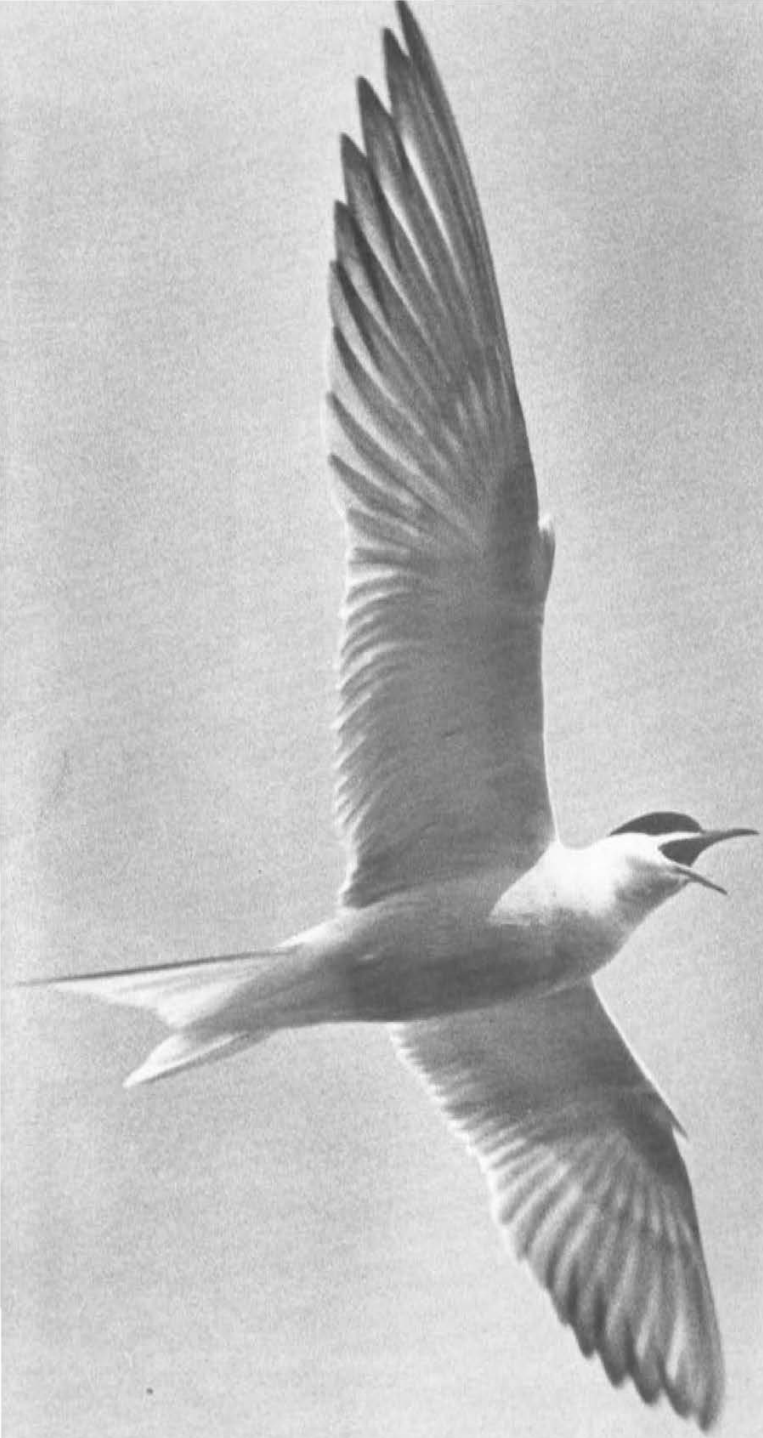
" Piplerka " kommer tilbake med fyldig presentasjon av den offisielle åpningen av " Miljøhuset " i neste nummer, som for øvrig blir et jubileumsnummer.

Av : Ole Aa. Brattfjord

Leiekontrakten er underskrevet og ivrige krefter står klare til å gyve løs. Fra venstre: Runar Jåbekk, Bernt Kåre Knutsen og Finn Jørgensen. (Foto: Ole Aa. Brattfjord)

Med kassettspiller gjennom sivskogene

- en presentasjon av vannriksa

Roy Erling "Koppen" Fredriksen

INNLEDNING.

Helt siden den første ornitologen ble klekt, har interessen for sjeldne og mer eksotiske fuglearter vært stor. Kanskje var det av den grunn at Sven "Moloen" Rislåa og undertegnede valgte den merkelige og bortgjemte vannriksa til nærmere undersøkelser. Vår interesse ble bare vakt i enda større grad da vi fant ut at denne fuglearten er dårlig undersøkt i såvel Norge som resten av verden. Vi håper vi med denne rapporten skal vekke interessen hos andre ornitologer for studier av denne arten. Det meste av stoffet er basert på egne undersøkelser fra et begrenset område omkring Kristiansand.

DEN MERKELIGE FUGLEN.

Vannriksa er en fugl for seg selv både når det gjelder levemåte og utseende. Riksefamilien (Rallidae) kan deles inn i to underfamilier; rikser og sivhøns, og vannriksa hører naturligvis til den første av disse. Vannriksa er nokså liten, rundt 28 cm, og nokså uanselig farget med brunspraglet rygg, grå underside og svart og hvite tverrstriper på siden. Den har nokså langt rødt nebb, hannens er noe lengre enn hunnens. Ellers er hann og hunn like av utseende, uten sesongvariasjoner iflg. Cramp & Simmons.

Ungfuglen ligner de voksne, men ansiktet er brunere og undersiden er gråere, med en mer streket underside (Cramp & Simmons). Bygningen til vannriksa er nokså spesiell; kroppen er litt flattrykt fra sidene, og fuglen har flere ryggvirvler enn andre fugler, slik at den kan sno og vende på seg med stor fart mellom siv og småbusker.

FELTUNDERSØKELSER.

Det er ikke gjort noe forsøk på å estimere antall vannrikser som hekker i Norge. I Sverige er bestanden anslått til 10.000 par, i Danmark 500-1.000 par og Storbritania 2.000-4.000 par (Cramp & Simmons). Det er oftest nødvendig å bruke kassett-

TABELL 1. Data fra de forskjellige lokaliteter.

Lokalitet	Antall hekkefunn	Max antall observert på samme tid (voksne ind.).	
		Sommer	Vinter
Fjordgløtt, Høvåg AA	1 (1988) 2 (1989)	4	8
Vassvn., Kr.sand VA	0	0	2
Stemvn., Kr.sand VA	0	0	1
Rossatj., Kr.sand VA	0	1	3
Hoksvn., Kr.sand VA	0	1	2
Bjørnestadvn., Kr.sand VA	0	0	2
Sukkevn., Kr.sand VA	0	1	4
Drangsvn., Kr.sand VA	0	0	1
Sukkestøl, Kr.sand VA	0	1	2
Beinesvn., Kr.sand VA	1 (1986)	2	7
Torsøya, Kr.sand VA	0	4	4
Kvernhusvn., Søgne VA	1 (1988)	4	5
Lonemyra, Søgne VA	0	0	2
Slevdalsvn., Farsund VA	0	2	6

Sommer = mars-august

Vinter = september-februar

Forfatteren med vannrikse fanget i nettingruse. Foto: Sven Rislaa.

spiller med vannrikselyd for å registrere forekomsten av vannrikser. Med dette hjelpemiddelet kan vi ofte lokke fuglene til oss på 1-2 meters hold; ja vi har endog opplevd å se dem hakke på støvlen vår. Vannrikserregistreringene bør helst foregå på kvelden da fuglene er i størst aktivitet. På sørlandskysten er nok den beste tiden på året i perioden oktober til februar, på sivskogslokaliteter med åpent vann. Dog må ikke vannstanden i sivskogen være for høy. Å lokke på vannrikser om sommeren er vanskeligere, siden de da lever et mer tilbaketrukket liv. En del vannrikser stryker med i strenge vintre. De vannriksene som ikke overvintre i Norge, trekker antagelig til Danmark-Tyskland, og ankommer hekkeplassen i mars-april.

Sven Rislå med fanget vannrikse. Foto: Roy E. Fredriksen.

HEKKEBIOLOGI.

Det er vanskelig å lokalisere vannrikse-redene. Vi har imidlertid funnet ut at redet ofte ligger svært nær det stedet fuglen svarer fra første gang når vi spiller "vannrikse-musikk". Det har vist seg at redet oftest ligger i den delen av sivskogen som grenser opp til "land". Vi har funnet ferdigbygde reder allerede i slutten av april (vannriksa kan av og til legge to kull). Reiret ser ut som ei stor kule med ei skål i midten. Det er ca. 13-16 cm i diameter og har en høyde på 7-12 cm. Under eggperioden har reiret et tak som vannriksa lukker over

TABELL 2. Data fra et enkelt vannrikserede.

Sted: Fjordgløtt, Høvåg, Lillesand kommune, Aust-Agder.
 Beliggenhet: 5 meter fra sivkanten, godt skjult.
 Habitat: Tett takrørskog. Ca 10 cm med søylete vannbunn.
 Størrelse/byggemateriale: 12 cm i diameter, 9 cm høyt, takrørblader.
 Høyde over bakken: 0 meter. Høyde over havet: 0 meter.

Dato	Kl.	Antall egg	Antall unger
04.05.89	10.00	Redet ferdigbygd	-
18.05.89	10.30	8	-
22.05.89	15.00	10	-
26.05.89	15.00	11	-
30.05.89	15.00	11	-
04.06.89	12.30	11	-
07.06.89	12.45	9	2
07.06.89	18.00	7	4
08.06.89	17.00	3	8
09.06.89	15.30	2	9
10.06.89	15.00	0	Ungene har forlatt redet.

Forfatteren med ringmerket vannrikse. Foto: Sven Rislaa.

eggene om den må flykte. Dette har vi ikke sett beskrevet andre steder. Begge kjønn ruger. Ungene er svarte og dunete og blir passet av begge foreldrene i den første perioden. Ungene må selv finne føden fra første stund.

ADFERD.

Når man spiller reagerer vannriksa oftest momentant. Først kommer "griseskriket", og ikke lenge etter kommer den farende gjennom sivskogen. Lettest er det å undersøke riksene om vinteren. Hvis du finner en sivskog hvor det renner en liten grunn bekk, kan du være heldig å se vannrikser som beiter hvis du sitter rolig. Føden til vannriksa er variert; hovedføden er insekter og frø. Av og til er den heldig og får tak på en småfisk. Vi har ved enkelte anledninger observert vannrikser som har dykket helt under vann.

I parringstiden er vannriksene hissige, og "grisehylene" kan høres over lange strekninger. Par-tettheten er i Mellom-Europa beregnet til 0,3-2,0 par pr. ha. I sivskogen ved Fjordgløtt i Høvåg lå det to reder 50 meter fra hverandre i 1989, og bare 15 meter fra hverandre i 1988.

Vannriksene har mange lyder i hekketida. En typisk lyd er kraftige pypp-pypp-pypp-pypp- (kan gjentas i timevis), og avsluttes av og til med et kraftig "pyrrll". Hvis en annen vannrikse kommer inn i territoriet til eieren av området har vi registrert noen svake rullende brrrrr-lyder. Denne lyden kan bare høres på 4-5 meters avstand, og er muligens en egen lyd for hannen. Hann og hunn kan skilles på ulik tonehøyde på "griseskriket"; hannen er dypest. Dette er lettest å høre når fuglene synger duett (Cramp & Simmons). Den vanligste lyden er likevel "grisehylet". Hunnen har også et høyt "pjuikk". Vannriksa trykker ofte hardt på redet. En gang måtte vi ta på selve redet før den flyktet.

AVSLUTNING.

Dette er bare en foreløpig rapport. Vi er interessert i alle observasjoner/opplysninger om vannrikse i Agder. Disse kan sendes til:

Roy Erling Fredriksen
Vrånes
4639 Kristiansand

Skogsfuglregistreringer i Mandal kommune

Runar Jåbekk

Bestanden av skogsfugl (storfugl/orrfugl) i Mandal kommune har vært svært lav de siste 10-20 årene. En rekke teorier om årsaken til den svake bestanden er framsatt, uten at noen sikker konklusjon er framkommet. En rekke grunneiere og jaktlag i kommunen har praktisert frivillig fredning av skogsfugl i sine jaktområder. De seneste årene er det endel som har hevdet er på vei oppover igjen. På initiativ fra viltnemda i Mandal startet NOF - Mandal lokallag opp skogsfuglregistreringer i kommunen fra og med 1989.

Formålet med registreringene er å se hvordan kommunens bestand av storfugl og orrfugl utvikler seg i årene framover. Dette vil være av interesse både for grunneiere og jegere. Registreringene er lagt opp som linjetakseringer, der faste ruter telles 1 gang pr. måned. i tida april-november. Årvisse registreringer vil da gi et relativt bilde av kommunens bestand. Registrering av kommunens totalbestand er i praksis umulig.

De foreløpige resultatene fra 1989 viser som ventet at bestanden er liten over hele kommunen. I de fleste rutene er det kun registrert spredte individer, og i enkelte sågar ingen. Spesielt i de kystnære områdene er det minimalt med fugl, mens det er betydelig mere f.eks. i områdene rundt Holum. Det kan se ut som det er noe mere orrfugl enn storfugl. Det kan likevel skyldes at orrfuglen er lettere å registrere, gjennom orrhanens spill store deler av året.

Registreringene ble i 1989 støttet med kr. 4.000,- fra viltfondet.

Trekktelling ved Lindesnes fyr 01.08.89

Atle Helge Qvale

Trekktellinger av forskjellige slag er blitt en stadig større gren på "ornitologiens tre" her i Vest Agder. Det startet på Lista, hvor engelskmenn studerte trekket i 50-åra. Senere, i 80-åra, fortsatte det med organiserte tellinger på Flekkerøya og ved Kvåsen i Kristiansands-distriktet, og på Skarpenes nær Flekkefjord.

Etter inspirasjon av rapporter fra de nevnte lokaliteter, presentert her i Piplerka i løpet av årene, har det vært planer om slike tellinger i Mandal også de senere år.

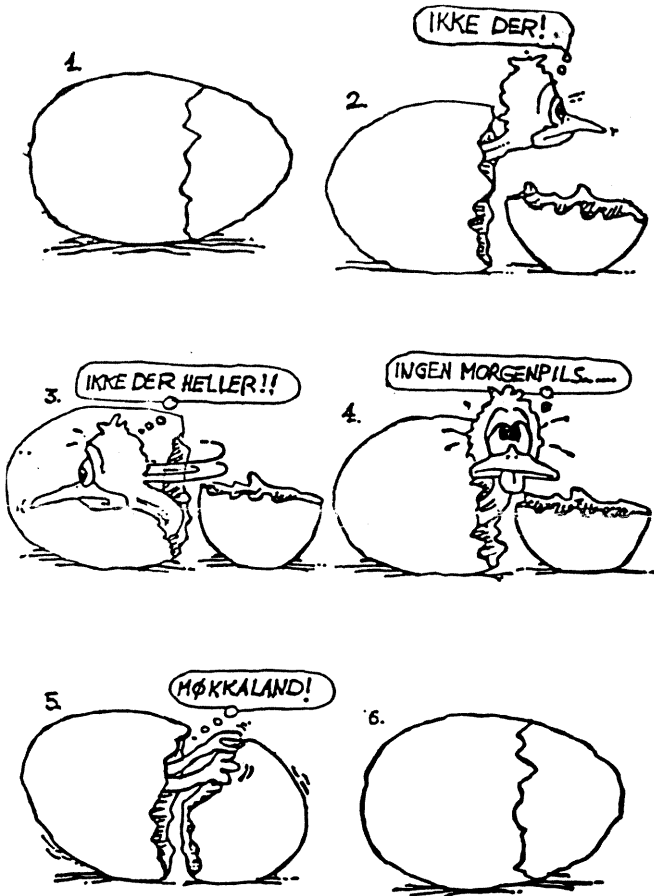
Etter å ha "prøvd" forskjellige lokaliteter i Mandals-området tidligere (Hille og Skjernøya), med forskjellige fordeler og ulemper (bl.a. tilgjengelighet og plassering), ble det som et prøveprosjekt, for første gang foretatt tellinger fra Lindesnes fyr 1. aug. 89. Resultatet, som er presentert i tabell nedenfor, viser at det ikke trakk forbi de store mengdene av fugl den dagen, men lokaliteten viser seg absolutt egnet for formålet, og det vil sannsynligvis bli foretatt flere tellinger utover høsten.

Hovedvekt vil bli lagt på telling av sjøfugl under disse tellingene. Det var overskyet og vind fra nordvest under tellingen denne dagen.

ART \ TIDSINTERV.	06 ³⁰ -07 ⁰⁰	07 ⁰⁰ -07 ³⁰	07 ³⁰ -08 ⁰⁰	08 ⁰⁰ -08 ³⁰	08 ³⁰ -09 ⁰⁰	SUM:ART
smålom				1		1 V
havhest	6	4	1	1		12 V
havsule	4	2	9	9	10	25 V 9 Ø
krikkand				1		1 V
svartand	2					2 Ø
ærfugl	2					2 Ø
heilo	1		1			2 V
storspove			2	1		3 V
storjo		4	3			7 V
tyvjo			1			1 Ø
stercorarius sp.	2	2		1		5 Ø
svartbak	3	2	1	3	6	15 Ø/V
gråmåke	1	7	12	2	2	24 Ø/V
sildemåke	2	3	3	1		9 Ø/V
fiskemåke	3	1	3	3	3	13 Ø/V
krykkje				1		1 Ø
makrellterne	1	6	4	2	1	14 V
sterna sp.	1	1		1		2 V 1 Ø
tårnseiler	3					3 V
sandsvale		1				1 V
låvesvale			1			1 V
SUM pr.tidsinterv.	31	33	41	27	22	154

Tab. 1 : Viser resultatet av tellingen, delt i halvtimes intervaller. V og Ø betyr hhv. trakk vest og trakk øst.

I området rundt fyret ble det ellers sett: gråhegre 1, ærfugl 7, kråke 2, linerle 2, steinskvett 5, bergirisk ca.20, ei brevdue med ring samt et heippiplerke-par som matet en utfløyet gjøkunge. Deltagere på turen var : Ivar Hille, Tor Egil Høgsås, Finn Jørgensen, Runar Jåbekk og Atle H. Qvale.

Et resultat av miljøgifter.....?

Ute i felten :

Vær kritisk til deg selv - og andre !!

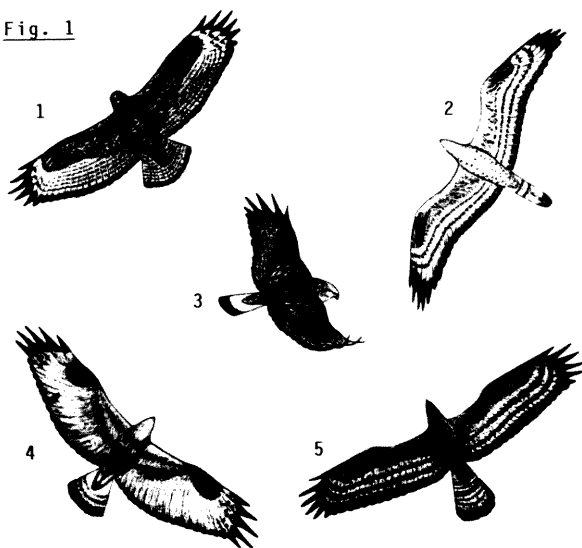
Et stadig tilbakevendende tema innenfor felt-ornitologien er sikker artsbestemmelse.

En problem-stilling som er symptomatisk med det å være kritisk til seg selv ute i felten. Sagt på annen måte, betyr det at man ute i felten ikke må innbille seg at man ser mer enn man virkelig gjør. Har man en ukritisk holdning til de observasjoner man gjør, vil det lett oppstå en ubevisst manipulasjon av faktiske forhold.

Det er ikke noe problem å få en tårnseiler som svever over Mandal til å se ut som en gråseiler, dersom man bare tror det sterkt nok selv. Tro kan flytte fjell heter det jo som kjent !!

Av: Ole Aa. Brattfjord

Fig. 1

Flygende rovfugler er ingen lett sak ute i felten, og sjelden eller aldri ser man dem så godt som på figur 1. Se på figuren og test din kritiske sans, hvor mange er du 100 prosent sikker på ??

Svaret finner du i slutten av artikkelen.

For den erfarne felt-ornitolog er det kun fakta som teller, og intet annet. Derfor er det så utrolig viktig at man ute i felten noterer ned alt man ser av kjennetegn slik at man er på trygg og sikker grunn når man senere konsulterer litteratur og/eller erfarne felt-ornitologer.

Flere tvils-tilfeller

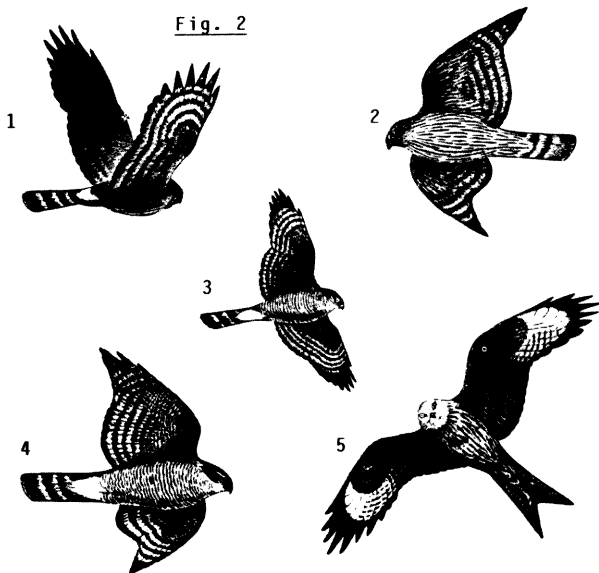
I den senere tid har vi i Mandal lokallag opplevd et par eksempler på hvor viktig det er å ha en kritisk holdning ute i felten.

En dvergspurv sett på Jæren ble en tid senere ganske sikkert bestemt til lappspurv, og da hovedsaklig fordi det i alle fall var én person som stilte seg spørrende til det som ble sett.

Under Mandal lokallags siste Lista-tur, ble det observert noe man trodde var en ung citronerle. Denne ble senere, takket være svært grundig felt-observasjon og god litteratur, bestemt til å være en østlig underart av gulerle.

På et medlemsmøte i Mandal lokallag nylig, var vi også gjennom problematikken omkring toppskarv/storskarv. Da var

Fig. 2

Her har du ytterligere noen kretsende rovfugler å bryne deg på. Hvor mange av fuglene på figur 2 er du 100 prosent sikker på ??

Også her finner du svaret i slutten av artikkelen. Lykke til !!

det nok atskillig flere enn undertegnede som fikk seg en liten "støkk i livet". Plutselig var det ikke lenger holdbart å bestemme en toppskarv ut fra hodeformen og mengden av hvitt på buken. Nei, her er det også ganske andre ting som er vesentlige å se etter.

Etter dette får man unektelig en følelse av at toppskarven kanskje ikke er så regelmessig på besøk i Mandals skjærgård som man tidligere har fått inntrykk av - også gjennom egne (feil ??)observasjoner.

Nei, det er sannelig ikke lett mange ganger ute i felten. Ofte dukker det opp tvils- og problem-tilfeller, og da gjelder det å stille seg kritisk til det man ser; "Det var nok det spesielle lyset som fikk den tårnseileren til å se ut som en gråseiler - dessuten var den jo ikke like grå hele tiden".

Vær også kritisk til andre

Vel så viktig er det å være kritisk til andres observasjoner. Med det mener jeg ikke at man skal tvile på andre personer når de forteller om noe sjeldent eller uvanlig som de har sett. Langt ifra. Jeg mener at man ikke skal tro blindt på sidemannen fordi om denne mener å ha artsbestemt den sorte "rovfugl-prikken" på horisonten.

Selv for "eksperten" er det vanskelig å identifisere rovfugler, som i de aller fleste tilfeller holder svært god avstand mellom seg og observatøren (se fig. 1 og fig. 2).

Ornitologen som klarer å artsbestemme alle "små prikker" på horisonten, er etter min mening ikke troverdig. Men misforstå meg ikke. Selvsagt er det i noen tilfeller også mulig å artsbestemme "prikker" med noenlunde sikkerhet, men det krever erfaring og kritisk sans.

Man skal med andre ord ha sett en god del musvåker for å oppdage at vepsevåken beveger vingene på en annen måte i aktiv flukt (man skal for den saks skyld også ha sett noen vepsevåker).

Det som i de aller fleste tilfeller gjør felt-ornitologien såpass vanskelig, er at fugler er aktive skapninger som sjelden sitter såpass i ro og såpass nærme at man får den tiden man trenger til å gjøre sikre observasjoner.

Dessuten kan draktfarger og -karakterer, og i enkelte tilfeller også fuglens proporsjoner, endre seg en god del med observasjonsforholdene. I tillegg er det slett ikke sjeldent at det dukker opp avvikende individer - her er det jo nok å minne om problematikken omkring hunn-fugler av emberiza-slekten. Fugler som i mange tilfeller kan by på like store problemer som " rovfugl-prikkene " på horisonten.

Viktig å notere

I felten er det således " alfa og omega " å notere ned det man ser. Jeg er neppe alene om å oppleve, nærmest til det kjedsommelige, at jeg stadig vekker har " glemt " å feste meg med viktige detaljer når jeg etter en tur i felten sitter hjemme med fugleboka for å gjøre det helt klart for meg selv at det virkelig var en ung mestersanger jeg hadde sett denne dagen. " Søren, hvordan var nå egentlig irisen på denne fuglen ? Var den ikke ganske lys, eller var den mørk som hos mølleren ? Så var det kanskje likevel en " forspist " møller jeg så ? ". Og dermed knuger tvilen - og fordi man har slurvet med penn og papir ute i felten, så får man aldri noen visshet i observasjonen.

Vi får stadig vekker nye og bedre fuglebøker. Og man skulle da tro at det også ble lettere å bestemme fugler ute i felten. Men nei. Jo flere og bedre bøker man får, dessto mer blir man klar over hvor mange " fallgruver " det er mulig å havne oppi.

Så derfor: Vær kritisk til deg selv - og andre, neste gang du er ute i felten. Og bruk notatblokken flittig neste gang du har en " nøtt " foran deg - det lønner seg alltid.

Litteratur :

Rovfugl-tegningene er hentet fra Yngvar Hagens bok " Rovfuglene og viltpleien ", utgitt som faksimile-utgave av Universitetsforlaget høsten 1989.

Tegningene er gjengitt med tillatelse fra Universitetsforlaget.

Fig. 1: 1)musvåk 2)vepsevåk lys type 3)fjellvåk 4)fjellvåk 5)vepsevåk mørk type. **Fig. 2:** 1)myrhauk hunn 2)ung hønsehauk 3)spurvehauk 4)gammel hønsehauk 5)glente.

Sjøfuglovervåkning i Vest-Agder

Runar Jåbekk

Det gis her en kort orientering om overvåkingsprosjektet for sjøfugl som ble igangsatt i Vest-Agder i 1989.

BAKGRUNN.

Da den såkalte "algekatastrofen" inntraff på sørlandskysten våren 1988 åpenbarte det seg raskt en stor mangel på referansemateriale fra tidligere år. De registreringene som var utført i Vest-Agder tidligere var for en stor del lite systematiserte, tilfeldig utført, eller de var gjennomført etter lite egnede metoder. Behovet for en langsiktig og metodisk fornuftig overvåkning var tydelig.

Høsten 1988 møttes derfor sentrale personer på området, bl.a. NOF-representanter og ansatte ved fylkesmannens miljøvern-avdeling. Det ble da enighet om å starte et omfattende overvåkingsprosjekt i Vest-Agder.

Miljøvernavdelingen skulle organisere registreringene, mens NOF avd. Vest-Agder skulle utføre feltarbeidet. Overvåkingsprogrammet omfatter i første rekke hekkeregistreringer, i og med at sjøfugltellinger i vinterhalvåret allerede foregår i regi av NINA.

MÅL OG METODER.

Målet med prosjektet er raskest mulig å kunne påvise endringer i fylkets hekkebestand av de forskjellige sjøfuglartene. Eventuelle forskjeller i utvikling mellom de ulike deler av fylket bør også kunne registreres.

For å nå disse mål måtte et representativt utvalg av lokaliteter overvåkes. Min. 10% av lokalbestanden burde med i overvåkingen. Forskjellige typer kolonier (små/store - beskyttede/eksponerte) måtte med. Det var også viktig med god geografisk spredning på registreringslokalitetene.

Tabell nr. 1: Årlige registreringsområder for de forskjellige hekkende sjøfuglartene i Vest-Agder.

Registreringsområde	Makrell- terne	Fiske- måke	Silde- måke	Grå- måke	Svart- bak
Brattholmen, Kr.sand			x	x	x
Revsund, Kr.sand	x	x	x	x	x
Grønningen, Kr.sand	x	x	x	x	x
S.Lynghl., Søgne		x	x	x	x
Storskjær, Mandal			x	x	x
Nordreskjær, Mandal			x	x	x
Kjellingen, Mandal			x		x
Sandøy, Mandal			x	x	x
Slettingen, Mandal			x	x	x
Mandal kommune	x	x			
Merra, Lindesnes					x
Agneskjær, Lindesnes			x	x	x
Markøy, Lyngdal			x	x	x
Ullerøy, Farsund			x	x	x
Rauna, Farsund	x	x	x	x	x
Farsund kommune	x				
ca. andel av anslått totalbestand i fylket.	50%	25%	35%	20%	20%

Alle tellinger blir utført etter de metoder som anbefales i takseringsmanualen til Det Nasjonale Overvåkningsprogrammet for Sjøfugl. For de aktuelle artene i Vest-Agder (måker og terner) vil det si telling av reir med egg. Tellingene foretas i slutten av rugetida, omtrent i månedskiftet mai-juni.

TURTLES LIVE FOR HUNDREDS OF YEARS, YOU KNOW, ... BUT BIRDS HAVE A VERY SHORT LIFE SPAN.

HOW WILL YOU FEEL WHEN I AM GONE, OL' BUDDY?

ABOUT TWO AND A HALF POUNDS LIGHTER.

Ærfugl-bestanden i Vest-Agder 1989

En kort rapport

Eldar Urånes

Som en oppfølging av den fylkesomfattende tellingen i 1988 ble det også i 1989 tildelt midler fra Viltfondet til telling av ærfuglbestanden i Vest-Agder.

Denne rapporten vil i korthet vise resultatene fra 1989-tellingene sett i forhold til resultatene fra 1988. Ingen dypere diskusjon vil bli foretatt her.

Tellemetodikken var som i 1988 og tellingene ble i 1989 foretatt i følgende perioder: Farsund - 22,23 og 24.04.

Lyngdal - 27.04

Lindesnes - 14.04

Mandal - 14,17 og 18.04.

Søgne - 18.04

Kristiansand - 18 og 26.04

Fra Flekkefjord og Kvinesdal foreligger ingen tilbakemeldinger eller observasjoner av ærfugl i det aktuelle tidsrom. I 1988 ble det bare registrert 7 fugl i dette området.

RESULTATER 1989.

Opotellingsresultatene går fram av tabellen som viser antall fugl i de seks kystkommunene som det foreligger resultater fra. Manglende tallmateriale fra de to vestligste kommunene (Flekkefjord og Kvinesdal) vil ikke ha noen betydning for totalbildet av situasjonen.

	3K+hanner		2K hanner		sum hunner	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Kristiansand	1351	1631	233	153	924	880
Søgne	703	883	50	77	565	680
Mandal	901	1035	59	85	797	930
Lindesnes	294	240	28	21	281	219
Lyngdal	38	52	4	2	16	42
Farsund	171	257	86	82	122	174
Kvinesdal	0		0		0	
Flekkefjord	4		0		3	
Sum	3462	4098	460	420	2678	2925

Da en betydelig del av hunnene ligger på reir i telleperioden, er antallet hunner uinteressant i denne sammenheng.

I samtlige kommuner, Lindesnes untatt, er det registrert økning i antallet voksne hanner fra 1988 til 1989. Tallene fra Lindesnes kan imidlertid ikke sees på isolert - fylket må sees under ett. Da vil en registrere en bestandsøkning på 18% (636 hanner) fra 1988 til -89. Denne bestandsøkningen kan skyldes at flere fugl ankom hekkeplassene senere i 1988 enn i -89. Eller det kan være en reell bestandsvekst, slik en har registrert i en rekke år lokalt i Kristiansandsområdet (egne upubl. data). Fylkesomfattende tellinger over flere år kan gi svar på dette.

Det er ellers av interesse å merke seg at antallet 2K hanner er gått noe tilbake. Dette kan være tilfeldig, men det kan kanskje gjenspeile den dårlige produksjonen i 1988 på deler av Skagrakysten. Alt tyder på at opblomstringen av Chrysocromulinaen var årsaken til den dårlige produksjonen i 1988. I Kristiansandsområdet var produksjonen av flyvedyktige ærfuglunger i 1988 redusert med ca 60% i forhold til året etter. Det er også i dette distriktet den største reduksjonen i antallet 2K hanner registreres. Dette kan også være tilfeldig da en antar at 2K hanner har et nokså uryddig vandringsmønster.

Ærfuglens utbredelse og spredning i Vest-Agderskjærgården var i grove trekk nokså like i de to årene, -88 og -89, med de største konsentrasjoner i østlige deler av fylket.

Følgende personer har deltatt i tellingene i april 1989:

Farsund: Knut Olsen, Kåre Olsen, Thyge Reisvåg, Kai Rune Olsen og Sverre Tønnessen.

Lyngdal, Lindesnes og Mandal: Runar Jåbekk.

Søgne og Kristiansand: Peder K. Knutson og Eldar Wrånes.

Adresse: Eldar Wrånes
Wrånes
4639 Kristiansand

Vannfugltellingene i Vest-Agder vinteren 88/89

Bearbeidet v/ Kåre Olsen

Vinteren 1988/89 ble det foretatt vannfugltelling 3 ganger:
10 - 18. desember, 10. - 20. januar og 11. - 12. mars.

Tellelokaliteter:

- Vennesla: Venneslaffjorden.
Observatør: Øyvind Fjeldsgård.
- Kristiansand: Flekkerøya, Kr.sand havn, Gillsvann, Vollevann, Topdalsfjorden, Otra og Randesund.
Observatører: Arild Johnsen, Jan Erik Berglihn, Peder K. Knutsen, Harde Johannessen, Gaute Gabrielsen, Tellef Vestøl, Øyvind Fjeldsgård og Roy Erling Fredriksen.
- Søgne: Langenes og Lohnetjønn.
Observatør: Øyvind Fjeldsgård.
- Mandal: Kyststrekningen Ålo - Hille
- Lindesnes: Kyststrekningen Tjøm - Lindesneshalvøya.
Observatører Mandal og Lindesnes: Tørres A. Klev, Inge Flesjå, Ivar Hille, Finn Jørgensen, Nils H. Lorentzen, Jan G. Noddeland, Morten Hellberg, Runar Jåbekk, Arnfinn Henriksen, Johann Henrik Henriksen, Gunnar Gundersen, Ole A. Brattfjord, Martin L. Pedersen, Marius Asp, Roy Herman Olsen, Thomas Berntsen, Bernt K. Knutsen, Andreas Gundersen, Petter Ramstad, Steinar Støle, Gordon K. York.
- Farsund: Kyststrekningen Sigersvoll - Straumen/Framvaren samt Slevdalsvann, Brastadvann, Prestvann, Nesheimvann, Kråkenesvann, Hanangervann + en del av skjærgården utenfor Spind.
- Kvinesdal: Sandebukta, Kvina, Øyesletta.
Observatør: Kjell Grimsby
- Flekkefjord: Flekkefjord havn/Stolsfjorden, Hidra, Abelsnes, Åna-Sira, Berrefjord, Løgene m/Grisevann + diverse ferskvann.
Observatører: Per Ø. Grimsby, Geir Grimsby, Atle Grimsby, Kjell Grimsby, Eivind Schiander.
- Sirdal: Del av Sirdalsvann og del av Sira.
Observatør: Kjell Grimsby.
- Samtlige observatører takkes herved for innsatsen.
- PS. Observatører i Farsund: Glenn Bjørnstad, Hans Buch, Cato Buch, Tor O. Hansen, Nils H. Lorentzen, Knut Olsen, Kåre Olsen, Steinar Skeibrok.

Kommentarer:

Vinterværet 88/89 var usedvanlig mildt. Alle ferskvann ved kysten var isfrie hele vinteren.

Vind- og observasjonsforholdene i desember var forholdsvis brukbare med NW bris og noe regn av og til.

Den planlagte tellingen 14. - 15.1. opprant med full W storm, iallefall på Lista og i andre værharde kyststrøk så tellinene her måtte utsettes til påfølgende helg da en fikk gode observasjonsforhold.

Marstellingene foregikk under gode forhold med SW bris og noe sol.

Lom:

Enkelte spredte lom ble sett flere steder langs kysten i noenlunde normalt antall. P.g.a. forholdsvis anonymt levesett og høy dykkeaktivitet er nok endel oversett, januar tallet for islom utenfor Lista skulle nok således vært høyere.

Dykkere:

Som vanlig var dvergdykkeren vanligst. 18 ind. på de faste overvintringslokalitetene i Lista-havnen, på Hidra og Løgene i Flekkefjord samt etpar steder i Mandal og Lindesnes både i januar og mars. Dette er en økning på 10 ind. sammenliknet med januar 1988.

Høyt antall horndykkere, 30 ind., utenfor Kviljostranda, Lista i mars tyder på enn viss vårtrekk-aktivitet.

Overvintrende toppdykker i Nesheimvann Lista kan også bemerkes.

Skarv:

En markert nedgang i overvintringsbestanden av de to skarveartene siden 1988. I januar 89 ble registrert ca 370 ind mot ca 640 i 1988. De aller fleste Storskarv.

Gråhegre:

55 ind. ble registrert i januar, flesteparten i vestre deler av fylket. Dette er noe mindre enn i jan. 88 (63), men likevel noe høyere antall enn det som har vært normalt de senere år. Dette har nok sammenheng med det milde vinterværet.

Gjess.

Antall kanadagjess var godt over fjorårets januar tellin, 118 mot 54. Lista, og da særlig området rundt Nesheimvannet, er viktigste tilholdssted.

De "vanlige" 50 grågjess overvintret samme sted.

Marsobservasjonen av 64 ~~tundragjess~~ ^{lundergjess} i Mandal må vel tilskrives trekkaktivitet.

Svaner:

Overvintrende knoppsvaner i Vest-Agder stiger stadig, tilsammen 72 ind. mot 50 i 1988. De fleste finnes øst i fylket, i Kristiansand og Mandal. Sangsvanene derimot foretrekker vestfylket og da særlig Listas grunne og næringsrike vann med Nesheimvannet som det viktigste.

Totalt i fylket 108 i desember og 91 i januar. Januartallet for 1988 var 69. Allerede midt i mars var de aller fleste sangsvanene trukket nordover. Dette er uvanlig tidlig, men har nok sammenheng med den grønne vinteren.

Andefugl:

Erfugl var tallrikeste andeart i Vest-Agder. 1523 ind. ble registrert (1300 i 1988). Størst antall ble sett i Randesunds skjærgård med Lista som en god nr. 2.

Stokkand var nest tallriket med 1112 (1108 i 1988) også denne art med størst antall i Kristiansand (Kr.sand havn + Topdalsfjorden) med Lista på andre plass.

Kvinand viste en markert nedgang i forhold til i fjor med 698 ind. (1130 i 1988). Som vanlig ble flesteparten sett i Lista-området.

Av andre arter som viste markerte endringer siden 1988 kan nevnes svartand 335 ind (48), bergand 8 (109) og siland 141 (247). Silanda har tydeligvis en forkjærlighet for Mandals skjærgård.

Riksefugl:

Overvintrende vannrikser i Randesund var interessant.

Eller kan bemerkes at sothøna er blitt en bemerkelsesverdig sjelden overvintringsgjest de senere år.

Vadefugl:

Hele 10 vaderarter ble registrert. De fleste som ble registrert under marstellingene var nok forløpere for vårtrekket. Endel ble også sett i januar, hvorav et overraskende godt utvalg i Kristiansandsområdet. Det milde vinter været har nok fristet endel til å stoppe opp på Costa del sol.

Måkefugl:

En markert oppgang av nesten alle måkearter. Gråmåke er suverent den vanligste vannfugl med 5724 ind. (2439 i 1988).

1 polarmåke i Lindesnes kommune og 2 på Abernes, Flekkefjord i desember og januar og 1 grønlandsmåke på Abernes holdt seg samme sted både i januar og mars.

Alkefugl:

Det er nok bare en liten del av denne fuglegruppe som blir registrert på våre tellinger som jo er temmelig "landbasert", flesteparten ligger nok ute i åpent hav.

Nevnes kan alkekonge med 117 ind (44 i 1988) ellers ble en viss tilbakegang av alke og lomvi 130 (230 i 1988) registrert.

Andre:

Hovedparten av fossefallene, 27 ind. (22 i 1988) ble registrert i vassdragene i Flekkefjord og Sirdal. Tallene kan tyde på en viss dødelighet i løpet av vinteren.

Flestepartene av de overvintrende skjærpiplerkene ble registrert langs Listastrendene. Totalt 72 i hele fylket (23 i 1988).

Bemerk også observasjonen av 1 havørn på Hidra i desember.

Økningen av totalantall vannfugl i Vest-Agder midtvinters 13.793 mot 10.360 i 1988 kan hovedsakelig tilskrives økningen av måkefugl.

Sjøgulbestanden forøvrig synes forholdsvis stabil, med litt variasjoner år om annet for de forskjellige arter.

A R T	mandat	Vennesla	Kr.sand	Søgne	Mandal	Lindesnas	Lyngdal	Farsund	Kvinesdal	Fl.fjord	Sirdal	SUM
Smålom	d j m		1		2	2 4		1 2				6 4 2
Storlom	d j m		1					1		2		2 2 -
Islom	d j m							5 1 4				5 1 4
Lom sp.	d j m		4 1									4 - 3
Dvergdykker	d j m				1 3	3		8 8 9		3 6 6		11 18 18
Horndykker	d j m							1 4 30				1 4 30
Gråstrupedykker	d j m		1		1			4				2 4 -
Toppdykker	d j m							1				1 - -
Dykker sp.	d j m							1		1		1 - 1
Storskarv	d j m		27 14 15	7 1	85 69 36	39 13 51		108 182 118	2	47 38 63		313 319 283
Toppskarv	d j m				1	1 12		4 1				5 13 1
Skarv sp.	d j m		6 13		35 14 11	20 23 22		1 5				61 38 51
Gråhegre	d j m		5 8 22		6 9 8	4 1 1		10 15 12		24 22 38		49 55 81
Kanadagås	d j m		5 12 40		16			80 90 65		10 4		95 118 117
Grågås	d j m							52 50 98				52 50 100

A R T	måned	Vennesla	Kr.sand	Søgne	Mandal	Lindesnes	Lyngdal	Farsund	Kvinesdal	Fl.fjord	Sirdal	SUM
Tundragås	d j m							2				- - 2
Kortnebbgås	d j m				64			2				- - 66
Knoopsvane	d j m		18 20 19	9 8 8	20 36 46	11		2 8 3				60 72 76
Sangsvane	d j m			1 16 2	9	11 1		74 67 5		13 7		108 91 7
Gravand	d j m		4 4 12									4 4 58
Stokkand	d j m	3	391 571 220	46 37	88 93 42	6 173		350 190 181	10 2 32	88 40 62	4 6 13	986 1112 550
Krikkand	d j m		2 1 3		1			10				12 1 4
Brunnakke	d j m		2			1		18 19 18				18 22 18
Stjertand	d j m				1							- - 1
Taffeland	d j m							6 18 36				6 18 36
Toopand	d j m		1 1		1 8			59 44 133		3 4		63 49 142
Bergand	d j m		9 2 16		2			52 5 5		1		63 8 21
Arfugl	d j m		786 655 483	4 13 64	21 158 582	222 155 165		279 460 159		96 82 75		1408 1523 1528
Stellersand	d j m							2 1				- 2 1
Svartand	d j m		8 7		12 17 60			186 249 339		24 62 8		230 335 415

A R T	måned	Vennesla	Kr.sand	Søgne	Mandal	Lindesnes	Lyngdal	Farsund	Kvinesdal	Fl.fjord	Sirdal	SUM
Myrsnipe	d j m							5				- - 5
Rødstilk	d j m		1 4 1					1				2 4 1
Småspove	d j m		3 5					4	2			- 3 11
Enkelthekkasin	d j m		1 1		1			5 4				5 1 6
Rugde	d j m							1				1 - 1
Småvader sp.	d j m				3	1						1 3 -
Høttmåke	d j m		74 133 194	2 1 8	40 36 31	19		28 19 287		80 102 107		243 291 633
Fiskemåke	d j m		65 128 60	120 4 7	1 8 11	4		40 20	2	98 99 28		330 239 126
Sildemåke	d j m			2		1		3		2 2		2 2 6
Gråmåke	d j m		1114 551 451	86 238 177	551 710 728	1407 1905 602		748 1713 805	30 25 15	1125 582 1071		5061 5724 3850
Svartbak	d j m		37 45 42	3 14 34	22 53 129	158 308 96		43 324 175	10 3 2	197 529 510		470 1276 988
Stormåke sp.	d j m		233 431 77	97 24		165		10 160				340 596 261
Polarmåke	d j m					1				2		1 2 -
Grønlandsmåke	d j m									1 1		- 1 1
Alke	d j m		1 1		2 1	2 2		1		9 6 1		15 10 1

A R T	måned	Vennesla	Kr.sand	Søgne	Mandal	Lindesnes	Lyngdal	Farsund	Kvinesdal	Fl.fjord	Sirdal	SUM
Alkekonge	d j m		1 4 2	2	8 13 1	8 4		12 25		29 69 10		58 117 75
Lomvi	d j m		16 12 5	1 3 12	25 37 15	9 2 22		4 10 5		49 50 16		104 114 75
Alke/Lomvi	d j m		18		2 7	2 1		1 2				5 8 20
Teist	d j m							1 1				1 - 1
Lunde	d j m		1							2		- 3 -
Havsule	d j m		1					1		1		- 1 2
Havhest	d j m		1			2						2 1 -
Havørn	d j m									1		1 - -
Skjærpiplerke	d j m		6		4 6			15 61 57		2 5 5		27 72 63
Fossefall	d j m		3		2 1			1		22 11 8	13 15 12	41 27 20
Krykkje	d j m		1 1		3	27 61		5 22		6 11		39 75 23
64 arter	d j m	11 6 41	2971 2862 1905	381 352 422	1108 1501 1957	1988 2876 1102		2943 4281 3871	55 34 160	2073 1853 2319	19 28 34	11549 13793 11811

V E N E Z U E L A

- Må bare oppleves !!

F I N N J Ø R G E N S E N

Tropiske strøk har lenge vært en ønskedrøm for undertegnede, Leif E. Gabrielsen og Nils H. Lorentzen. Men at en tur til tropiske strøk virkelig skulle bli en realitet for oss, det trodde vel egentlig ingen av oss før billettene var betalt.

De utrolig fargerike og spennende artene hadde lokket på oss i flere år. Da spesielt hos Leif, som også var den første til å bestemme seg. Endelig skulle det skje. Tropene skulle besøkes - en ønskedrøm skulle gå i oppfyllelse !!

Vi valgte en reise til Venezuela i tiden 4-25/2 - 1989.

Valget falt på Venezuela p.g.a. dets store artsrikdom, meget gode felthåndbok, en stabil demokratisk regjering uten opptøyer de siste 30 år og at landet er forholdsvis godt utbygd m.h.t. veier, hoteller, forretninger m.m. Opptøyer skulle det førstens bli etter at vi hadde besøkt landet, hva nå det innebærer ?

Den utrolig varierte naturen med karibisk havkyst,-tropisk regnskog/urskog,-store våtmarkssystemer dominert av den mektige Orinocco elva, en endeløs savanne som kalles Llanos og ikke minst de mektige Andesfjellene forsterket grunnen til valget vårt. Tepuiområdet med Angel Falls, verdens største fossefall, er en meget spesiell naturtype bestående av høye grus/ sandstener som strekker seg opp i flere tusen meters høyde.!

Innbyggerne er spansktalende, en blanding av hvite, svarte og indianere. Et greit folkeferd, men problematiske å kommunisere med da kun et fåtall snakket litt engelsk.

Det foregår en stor oljeproduksjon i landet som har gitt Venezuela et stort framskritt sammenlignet med nabolandene. Det førte også til at bensinen var vanvittig billig - kun 23 øre literen. Dieselen kostet 5 øre literen.

Reisemåte: Vi skulle fly til England, hvor vi sluttet oss til det engelske reiseselskapet Birdquest, et valg vi var svært godt fornøyd med. Engelskmennene er utrolige til å organisere ting for fugleinteresserte. Slike selskaper er det flere av, men dette skal være et av de beste - anbefalt av British Birds.

Enkelte vil hevde at det å reise på en tur som denne ikke gir samme tilfredstillelse som å ha plukket artene på egen hånd.

Jeg vil anbefale det opplegget vi valgte, om du reiser slik eller kjører et "one man show", bør gleden over å se og oppleve fuglearter telle mest. Ikke hvordan du fant dem. Nord-Amerika er nok adskillig enklere å reise til på egen hånd.

Fra Heathrow fløy vi via Paris til Caracas, hovedstaden i Venezuela. Totalt var vi 9 personer på denne turen. To eldre hollandske søstre, et engelsk ektepar, en amerikaner og skotten Richard - en super reiseleder.

Passkontrollen gikk sin naturlige gang uten for mye venting. Vel passert sto bærere/taxisjåfører parate og kjempet en forgjeves kamp om å få kapret seg en kunde, men heldigvis hadde vi et reiseselskap som hadde opplegget klart. Vi vekslet noen penger (enhet bolivarer) og ble guidet ut til en kjekk turbuss som skulle brukes på den første delen av turen. I tillegg til Birdquest's reiseleder fikk vi lokale guider til å vise oss rundt. Disse hadde som regel førstehåndsopplysninger om aktualiteter i de ulike områdene.

Jeg har valt å ikke skrive noe særlig om de ulike artene, da dette stort sett ikke sier leserne noen ting. Spesielt interesserte kan henvende seg og få opplysninger.

Reiserute innland: Bussturen gikk gjennom hovedstaden og rett ut i felten til Cordillera de la Costa Central, en fjellkjede langs den karibiske kysten. Vi skulle tilbringe 4 dager i/ nær Henri Pittier National Park, en plass hvor vi kunne bli kjent med de første fuglene og de andre i reisefølget. Vi trengte noe som dette for å få forståelse for hvordan det er å se på fugl i slike områder. Nasjonalparken bestod av høyvokst urskog som det var umulig å fotografere i. Artsrikdommen var enorm og en rask innføring i hvordan vi skulle oppføre oss når fugletogene dukket opp, skulle snart stå sin prøve. Det har seg nemlig slik at når en ferdes på stier i tropisk regnskog, dukker fuglene helt plutselig opp og det blir svært kaotisk.

Det er arter som hører til maurfuglene som i hovedsak fører til slike tog. grunnen til at det kalles for tog er ganske enkelt det at en stor mengde fugler, gjerne 25 - 30 arter sammen, følger termitter på sin utrettelige vandring gjennom skogene. Her man flaks, og er på et oversiktlig område får man gjerne bestemt halvdel av artene.

Vi fra Norge var heldige og fikk med oss det meste. Man kunne bli litt frustrert når vi sto fire personer ved siden av hverandre og tre av oss så fuglen, mens den siste kikket og kikket. Det er da man vurderer å oppsøke en optiker. En tur ut til kysten gav oss praktfregattfugl og brunsole, mens mere uvanlige sjøfugler uteble - til Nils sin store skuffelse.....

White-necked Puffbird hører til de fuglene vi kaller dovenfugler. Tegn. Leif E. Gabrielsen.

Her ser vi de første dalsidene som møtte oss utenfor hovedstaden. Vi fikk opplyst at dette området tidligere besto av høyvokst regnskog, og at dette var førsteinntrykket av den raseringen av regnskogen som en hel verden nå prater om. Heldigvis er det vernet store områder her, s.s. den nasjonalparken vi besøkte.

Foto : Finn J.

Etter denne fine stoppen tok vi fly til den vestlige delen av Venezuela, nemlig til Merida med de kjente Andesfjellene. Dette var et meget pent område med tilnærmet norske temperaturer - ca. 10 grader om morgenen og omtrent 25 midt på dagen. Buss ble igjen benyttet og i en høyde av ca. 4.000 meter over havet var det ikke bare bussmotoren som hadde problemer med pusten. Paramo kalles den øverste delen av Andesfjellene og også her oppnådde vi et godt utbytte. Her i fjellene reiste vi på dagsturer til ulike mål, for å oppnå flest mulig noterte arter.

Endemiske arter strømmet på og så langt hadde vi fått det meste av det vi kunne forvente oss.

Det var et nasjonalt forskningssenter her oppe i fjellene, som ofte ble benyttet som base for utenlandske ornitologer. Mens vi var her oppholdt det seg en speidertropp og en n.amerikaner som forsket på papegøyer ved senteret som hadde 3 fast ansatte parkvakter. Det var lagt opp flotte stier inn i den tette jungelen og en rekke spesielle arter kunne beskues. En dag opplevde vi noe merkelig i den ellers livlige jungelen. I grålysningen vandret vi oppover den skogkledde fjellsiden og hørte ikke en fuglelyd. Forferdelig "daut" kommenterte vi, men plutselig, etter et par timers venting, skjedde det. Et tog - der kom de. 15 - 20 nye arter var øt faktum. Den fra før av døde skogen yrte nå av liv og stemningen blant oss steg betraktelig. Nå ble det mere en kamp om å få med seg flest mulig arter.

Vi oppholdt oss i Merida i 5 døgn.

Paramoen - den øverste delen av Andesfjellene. Ingen buskas strekte seg over 1 m. her oppe. Også her fikk vi med oss endemiske arter.

Foto : Finn J.

Vi reiste så med buss ned fra fjellene til Santo Domingo Valley, en skogkledd dal med mange spesialiteter. Det var helst småfugl vi kunne treffe på her. Andesklippehane er en godbit som mange har sett på TV. Det er slike ting som påvirker oss til å legge ut på reiser som dette. På vei ned fra fjellene fikk vi sett strømand, en virkelig spesiell sak. Den kunne svømme rett opp de utroligste stryk, noe vi var heldige å være vitne til. Det var ikke noen vanlig bekk den la på svøm i - utrolig..... Kolibrier traff vi på alle veier og de fleste av oss fikk med seg de ulike artene, men sverdkolibri var det kun jeg som fikk sett. Grunnen til at jeg nevner denne er at den kun går på et treslags blomster, noe som igjen førte til at vi oppholdt oss rundt et slikt tre i ca. 3 timer. Fuglen er et utrolig syn med sitt 10 cm. lange nebb og 13 cm. kropp. Det er ved mange anledninger kun sekunder om å gjøre før fuglene er vekk, så også med denne.

Det var i dette området at den spesielle andeskondoren sist ble sett - tidlig på 80 tallet (1980) av en n.amerikansk gruppe, så vi var ekstra på vakt. Andeskondoren, som tidligere sto i fare for å bli utryddet, er verdens største flygende fugl og med sine 11 kg. og over 3m. vingespenn, er det klart at vi håpet å få et glimt av denne. En avlstrasjon har gitt gode resultater og det er nå en liten bestand av arten i deler av Andes. Men nei, noen kondor ble det ikke men noen nydelige trogoner, tukaner og quetzaler var en god erstatning for denne. Etter 2 dager her skulle vi avgårde og utforske "nytt" land.

Savannesletten som kalles Llanosen var vårt neste mål. Spredte våtmarkssystemer trekker til seg enorme mengder av ulike fuglegrupper. Det var selvsagt utrolige mengder med våtmarksfugler, flokker på min. 5.000 plystreender så vi stadig vekk.

Som en mengde andre land i Sør-Amerika har også Venezuela sine problemer m.h.t. vern o.l. I dette området er svære areal kjøpt opp for å sikre en fornuftig bruk av området. På den ranchen hvor vi ble innkvartert hadde de 26.000 kveg fordelt på 53.000 hektar beiteområde. Det var faktisk folk med interesse for fugl med i ledelsen for området og de lokale fuglefolkene viste oss praktarter som solrikse, hoatzin og båtnebbhegre. Hoatzinen minner meget om urfuglen med sporer på vingeknoker og et vanvittig utseende.

Blue-necked Tanager

Tanagarene, som kun finnes i Amerika, hører til spurvene. Denne familien teller 233 arter som alle er svært vakre.

Våtmarkene på Llanosen var som magneter for trekkende fugler. Her fikk vi brukt teleskopene og plukket ut flere godbiter. Det var enorme mengder fisk i disse små/store elvene som gradvis tørket inn. All fisk dør og blir lett tilgjengelig for fuglene. De frotser i mat på denne tiden.

Vi så en flokk på 300 rødibiser, en art som er i tilbakegang i verdenssammenheng. Vi så også kjente arter som egrethegre og kuhegre samt 7 ibisarter av 7 mulige.

Det er utrolig mange arter som bør nevnes spesielt, men da kunne jeg skrive ei hel Piplerke alene.

En båttur nedover elvesystemet gav oss minner for livet. Langsetter bredden kunne vi komme helt innpå fuglene og enkelte arter var faktisk litt nyskjerrige og kom nærmere. Store trær med enorme overheng dannet faktisk små kanaler inne langs bredden. Roen, speilblank overflate kun avbrutt av enkelte varselskrik fra brøleaper og hegrer må bare oppleves. Vi kom som sagt innpå alle typer fugler og en fargerik liten isfugl vil nok aldri forlate netthinnen. Låvesvale ble notert med 2.000 En anakonda, sør.amerikansk kvelerslange, på 2,5 meter ble fanget uti sumpen. De lokale folkene dro den etter halen - kun for å vise oss dimensjonene på en slik sak. Den var temmelig dorsk på land, men i dens rette element - uti sumpen - ville jeg neppe hatt noen sjans i en konfliktsituasjon med den. Alaskasnipe og enkeltbekkasin er vadere som vi kjenner fra Vest-Agder.

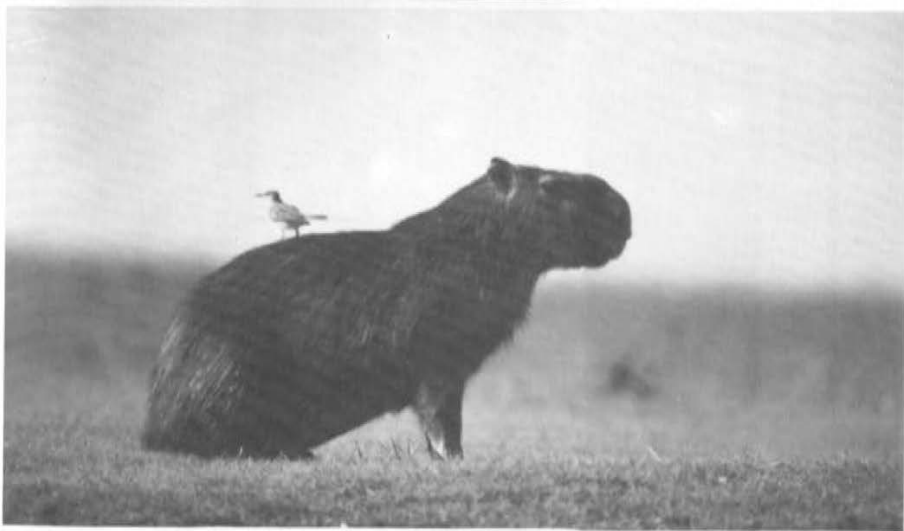

Denne nattaktive hegren, Rufecent Tiger Heron, er et eksempel på hvor til-litsfulle enkelte fugler kunne være.

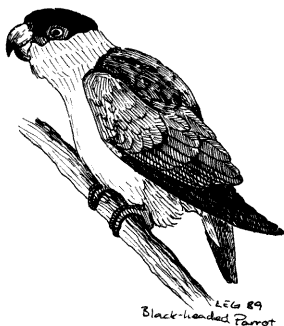
Begge foto : Finn J.

Flodsvinet er verdens største gnager. De store, tunge dyrene kan veie opp mot 100 kg. De lever kun av planteføde.

Kutyranen finner føde, som for det meste består av insekter, nær beiteomr. for ulike dyreslag.

Siste stopp ble ned i Amazonas regnskogen, nær Puerto Ayacucho. Det var ikke langt fra grensa til Columbia. Her reiste vi inn i et nytt område, hvor det ikke hadde vært fuglefolk tidligere. Bungalovene var ikke helt ferdige ennå. Dette var spennende. Inn i Amazonas, som vi så ofte hører om i forbindelse med raseringen av regnskogen, på jakt etter nye arter. Endel ble det jo, men aberet med et slikt plass er at det ikke er opparbeidet stier ennå. Det er umulig å ta seg fram i den tette undervegetasjonen denne del av regnskogen rommer. Vi var nå heldige igjen og fikk sett guyana-klippehane, en fantastisk fugl. Trogoner, quetzaler, jacamarer, fargerike kolibrier m.fl. er en eventyrlig opplevelse. Arapagegøyer fløy ville omkring i sitt rette miljø - et praktfullt syn.

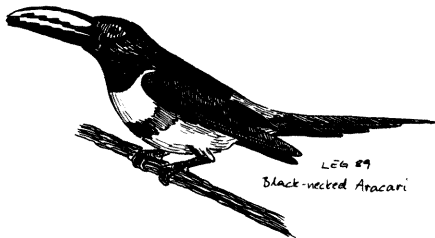
LEIF 89
Black-headed Parrot

Arter som disse er bare helt fantastiske å få sett i sitt rette miljø, nemlig i Amazonas regnskogen.

Tegninger : Leif E. Gabrielsen

Også her skulle vi stifte bekjentskap med jungelens fugletog. Dette ble en av de virkelig store opplevelser. Et tog kom, ca. 30 til 40 meter fra oss... Problemet var det at fuglene var på den andre siden av en 6 - 8 meter brei elv.

Men problemet lot seg lett løse. Vi jumpet uti og vasset nedover. Temperaturen var deilig og vi kunne følge fuglene nedover et langt stykke. Amerikaneren (67) var uheldig og plumpet uti (en meget rask innføring i div. amerikanske fremmedord tydet på at han ikke var helt fornøyd), men iveren etter å se mest mulig drev ham videre, tross klissvåte klær og dugget kikkert. Vi kom helt innpå fuglene og noen ganger var kikkert unødvendig. Men allikevel, her så vi klart behovet for en god kikkert. Adlerblickene våre holdt ikke mål. Det var klart at en kikkert med minimal nærgrense skulle invisteres i ved neste tropetur. Tett krattskog overalt er et viktig stikkord.

LEIF 89
Black-necked Aracari

På flyturen ned til dette området kunne vi se store områder som var snauhogd og oppdyrket (øverste bilde), enkelte steder var det skogbrann, mens det i det området vi skulle til kun var ryddet til en primitiv flyplass.

Vi fløy lange strekk hvor skogen så helt urørt ut, så noe positivt var det jo å se. Her ser vi et utsnitt av den mektige Amazonas regnskogen.

Etter 4 dager i Amazonas skulle vi fly tilbake til Caracas, men ble litt forsinket og lurte følt på hvorfor ikke flyet kom. Dagen etter fikk vi svaret - det hadde styrtet over regnskogen. Heldigvis på nedturen.....

Vel tilbake ved utgangspunktet ble det tid til litt fugletitting igjen. Vi plukket med oss noen siste arter før vi la turen hjemover. Det ble tid til litt by -sightseeing den siste dagen. Ellers hadde vi ikke spandert noe tid på slike utskielser.

Så litt om forberedelsene til en slik tur : Noe av det første som må sjekkes er om det finnes felthåndbøker over området. Vi brukte de Schauensee: A Guide to the Birds of Venezuela. Peru er et mere fuglerikt område, men uten felthåndbok bør man ikke reise til et slikt område, som første tropetur.

Troper, det fører gjerne sykdommer med seg. Det er en del vaksiner som må taes. Stivkrampe, gulsott og poliovaksine samt div. tabletter mot malaria er ting som følger med.

Vi samlet mest mulig litteratur om Venezuela før vi reiste. Artslister fra andre turer ble nøye vurdert og satt opp mot hverandre. Slik bygde vi opp et system over arter som vi mente det var mulig å få sett. Det er nemlig ikke som i Norge, at man har 450 arter, hvor kanskje 150 - 170 er mulig på 3 ukers intens fuglekikking. Nei, her har vi 1300 arter med mulighet for ca. 700 arter på en 3 ukers tur. I tillegg har Venezuela en hel del endemiske arter, noe som gjør at man må skjerpe seg ekstra godt. For tiden teller de 46 arter, men dette forandrer seg stadig. Underarter blir til egne arter og omvendt. Dette var godt beskrevet i felthåndboken, heldigvis .

Lyd er det verre å forberede på forhånd, enkelte arter er jo mulig å gjenkjenne, men det er ikke lett. Gjerdesmettene var vel noe av det vi kjente igjen fra platene, ellers var det lite utbytte fra denne delen av forberedelsene.

Vi må søke om visa til Venezuela - dette koster ca. 100 kroner. Koster, - noen lurer kanskje på hva en tur som denne kommer på ? 25.000,- er prisen alt inkludert. Vi bruker ikke penger til noe annet på en slik tur. Alt betales av reiseselskapet.

Reiseforsikring bør tegnes. I tillegg vil det være en fordel med en verdiforsikring på foto, teleskop og kikkert. Jeg vil igjen presisere at en skikkelig kikkert bør være standardutstyr på en slik tur. Det er faktisk en nødvendighet med solid vidvinkel og liten nærgrense.

Innkvartering og mat : Vi bodde på førsteklasses hoteller i løpet av turen. Bungalover ble benyttet i bushen, og disse var top utstyrt med WC, dusj, air-condition og flotte senger. Når det gjelder mat kan jeg ikke få skryte nok av denne. Gode saftige biffer var det første som møtte oss, en rekke fiskeslag ble utprøvd, -da med blandet resultat. Leif spiste, i sin uvitenhet, rå blekksprut - slå den ! Plankebiffen målte 30 x 10 cm. og den som ikke ble mett av et slikt måltid egner seg neppe til å delta på en tur som denne. Diaré'var ikke noe problem på denne turen. Vi spiste det meste, salater og annen råkost gikk i det store sluket. Noe slikt vil jeg ikke anbefale uten at fordøyelsen er i toppform. Vi hadde med tabletter mot slikt men disse ble lite brukt. Imodium er navnet på disse og erfaringsmessig er disse å anbefale. Husk salve som lindrer mot kløe - den får man bruk for !!

Fotograferingen : Som nevnt var det ikke lett å fotografere i disse områdene. Lysforholdene er elendige i regnskogen, men ute på Llanosen gikk det greit å fotografere. Med vårt billige utstyr med 400 - 600 mm telelinser med blender 8 og 5.6 har vi ingenting å gjøre i regnskogen. På en tur som dette må en satse på å ta endel naturbilder, noen situasjonsbilder og heller bruke tid på fuglefotografering der hvor dette er mulig. Vi fikk endel brukbare bilder, men generelt ble det et dårlig resultat.

Resultater : Vi var heldige - det ble nye rekorder i alt. Med nye rekorder tenker jeg på reiseselskapets tidligere noteringer. Totalt ble det sett -519- arter. Av disse er ca. 15 endemiske, d.v.s. at vi ikke kan vente å få sett disse andre steder enn i Venezuela. En dag fikk vi 189 arter, noe som er ny dagsrekord for Birdquest verden over. Man vil gjerne tro at 500 arter på tre uker, det husker vi ikke noe av. Jeg vil påstå at jeg skulle ramse opp 470 av disse når vi kom hjem til Norge. Det ble i gjennomsnitt 20 ny arter pr. dag. I dag, 10 måneder etter reisen, må jeg selvsagt støtte meg til litteraturen. Når en får sett 60 av 80 - 90 mulige tyranner, 35 av 50 mulige kolibrier er det ikke alltid lett å huske alt. Vi var svært godt fornøyd med artsutbyttet og følte at vi hadde hatt et fullkomment utbytte av turen.

Konklusjon : En reise som denne må bare oppleves. De inntrykk, følelser, lukter m.m. som kommer i løpet av en sånn reise kan neppe gjengis i en artikkel som denne.

Opplegget vi fulgte var meget bra og ved senere turer til tropiske strøk vil vi nok benytte oss av et anerkjent reiseselskap igjen.

Temperatur og luftfuktighet var til å leve med. Det kunne komme opp i 30 grader midt på dagen, men det var heller sjeldent.

Morgentemperaturen var meget behagelig med ca. 15 grader. Kun ved en anledning hadde vi litt regnvær. Tåke kunne være et problem i den tempererte sonen ute ved kysten, men vi var heldige og slapp stort sett unna.

Og som tidligere nevnt, hele 519 arter ble observert på turen.

En reise som dette vil jeg anbefale på det varmeste. Har man først opplevd troper, regnskog, andesfjellene m.m. vil enn gjerne tilbake.

Takk for at du ble med

Tropical Kingbird - en av de første artene vi fikk bestemt. Vi så den samtlige dager i løpet av turen.
Like vanlig som støren hos oss.

Foto : Finn J.

Godt utvalg i:

- **Kontorutstyr**
- **Hobbyutstyr**
- **Skolemateriell**
- **Utstyr til
hjemmekontoret**

Mandal Bok & Papir

Holbæk Eriksensgt. 10 —
I polbygget — Mandal
Tlf. 65 397

BYENS DYREBUTIKK

FUGL FISK

AKVARIE - UTSTYR
FUGLEBUR

STORE ELVEGT. 50 - TLF. 043-64807 - 4500 MANDAL

Opprop om fiskeørn i Audnaelva

Undertegnede vil svært gjerne ha opplysninger (også eldre) om observasjoner og hekkefunn av fiskeørn i Audnaelva m/ omkringliggende vassdrag. Også observasjoner og hekkefunn i Mandalselva er av svært stor interesse.

Fiskedød og sur nedbør sprer om seg på Agder. Det som fins av fiskerike vassdrag i Agder-fylkene trekker til seg en stor del av fiskeørn-bestanden på Sørlandet.

I Aust-Agder ser det nå ut til at Otra-vassdraget har blitt redningsplanken for fiskeørna i fylket.

Ettersom Audnaelva fullkalkes og fiskebestanden i vassdraget nå har blitt både stor og stabil, er det grunn til å tro at vassdraget også begynner å få betydning som hekkeplass og/eller næringssøk for fiskeørn-bestanden i Vest-Agder.

Alle opplysninger mottas med stor takk. Materiale som kommer inn vil senere bli publisert i " Piplerka " i en artikkel om fiskeørna på Agder.

Opplysninger om fiskeørn i Audnaelva sendes til :

Ole Aasmund Brattfjord

Rundveien 7D

4500 Mandal - Tlf.: (043) 60 238

HEGLAND TRYKKERI A/s

Offset og Boktrykkeri - Bokbinderi

Postboks 24

4401 FLEKKEFJORD

Telefax (043) 23 407

Telefon

(043) *23 355

**NOF-avd. Vest-Agder
anbefaler**

HEGLAND TRYKKERI A/S

**i Flekkefjord som
trykkeri for
tidsskrifter, foldere
og annet materiell !!**

Redaksjonen av Piplerka

KONKURRANSEFUGLEN

Nei, vest-egder. Dette kan vi ikke være bekjent av. Kun ett svar kom det inn på forrige konkurransefuglen, og det kom fra Rogaland !!!!

Det var Ivar Sleveland, Egersund som ganske korrekt svarte hekkspurv. Denne fuglen fra emberiza-slekten er fotografert av Atle Qvale i Marokko. Fin bokpremie går til Egersund.

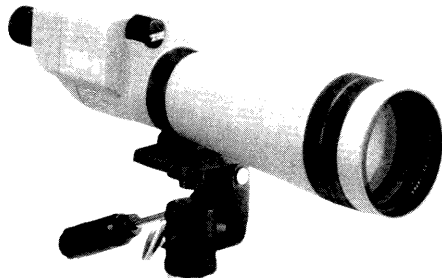
Og til dere vest-egder. Skjerp dere. Her får dere en ny sjanse. Svaret sendes til redaktøren senest tre uker etter at du mottar Piplerka. Vi forventer mange svar denne gangen.

Lykke til !!

FRAMSTAD FOTO

Store Elvegt. 10, Tlf. (043) 62 143, 4501 Mandal

JULETILBUD FRAM TIL OG MED 24.DESEMBER 1989

Kowa TS-1 77mm veil. 4000 **NA 3.400**

Kowa 20x okular veil. 1290 **NA 980**

Kowa TS 601 veil. 3000 **NA 2.400**

Kowa TS-1 60mm veil. 2400 **NA 1.950**

STATIV-TILBUD :

Velbon 88 veil. 995 **NA 795**

Velbon DS-40 veil. 1100 **NA 895**

ADLERBLICK 10x50 veil. 2050 NA 1.700 !!

Deres

forhandler

INNHOLD

Side

Brattfjord, Ole Aa: Villen Vedeler - et portrett.....	5
Lislevand, Terje: Da Setesdal lokallag dro på Mandalsbesøk....	18
Høgsås, Tor E: NDF - Mandals tur til Møsvatn.....	25
Noddeland, Jon G: NDF - Mandal på tur til Jæren.....	33
Brattfjord, Ole Aa: Miljøhuset - når drøm blir virkelighet....	37
Fredriksen, Roy E: Med kassettspiller gjennom sivskogene- en presentasjon av vannrikksa.....	44
Jåbekk, Runar: Skogsfuglregistreringer i Mandal kommune.....	49
Qvale, Atle H: Trekkteiling ved Lindesnes fyr 01.08.89.....	50
Brattfjord, Ole Aa: Vær kritisk til deg selv - og andre.....	52
Jåbekk, Runar: Sjøfuglovervåkning i Vest-Agder.....	56
Wrånes, Eldar: Arfugl-bestanden i Vest-Agder 1989.....	58
Olsen, Kåre: Vannfugltellingene i Vest-Agder vinteren 88/89....	60
Jørgensen, Finn: Venezuela - må bare oppleves.....	69
Opprøp fiskeørn.....	82
Konkurranserefuglen.....	83